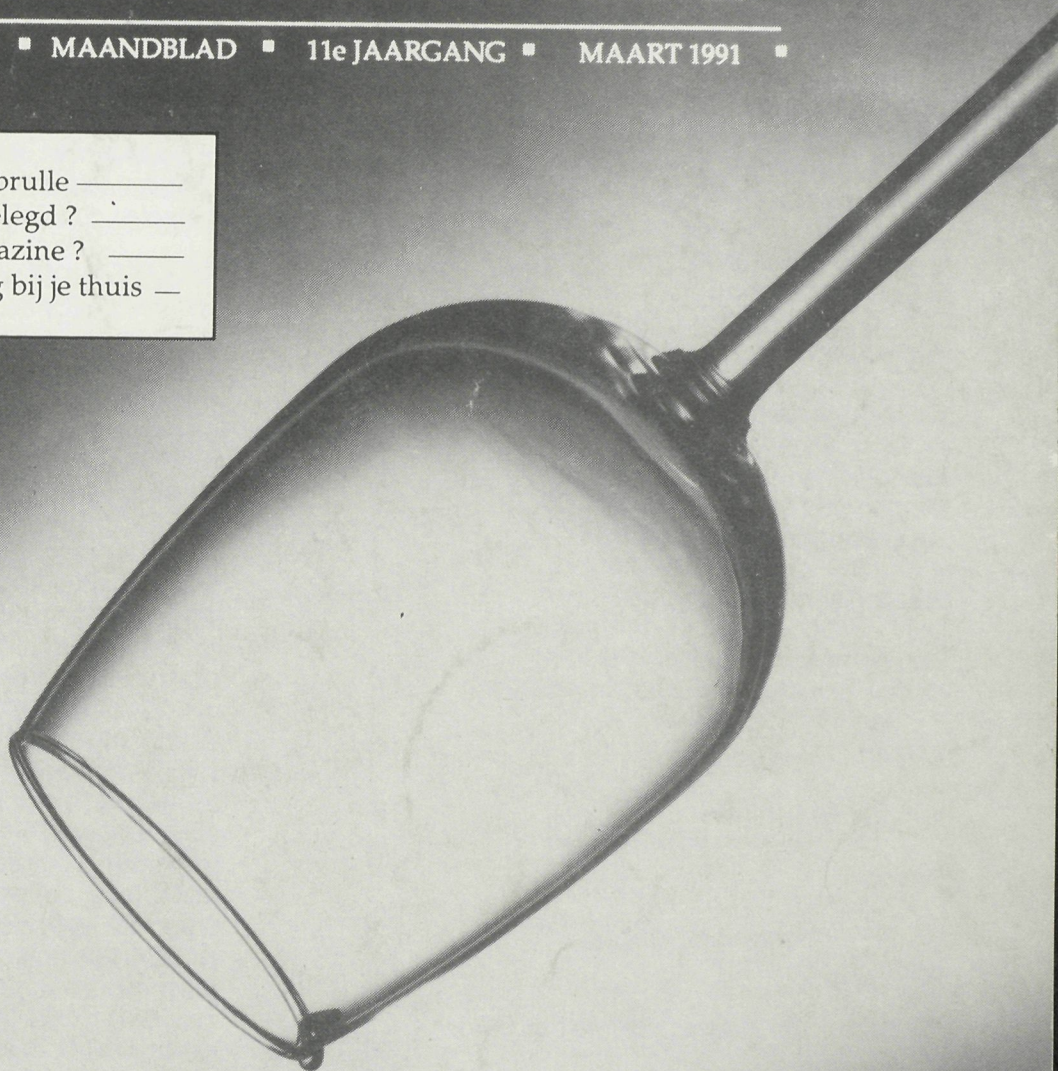

MILIEURAMA

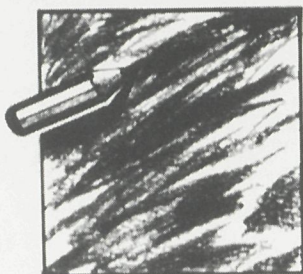
AFGIFTEKANTOOR
BRUSSEL 4

▪ MAANDBLAD ▪ 11e JAARGANG ▪ MAART 1991 ▪

— Interview Marc Dubrulle —
— Vlaanderen drooggelegd ? —
— Zin in een glaasje atrazine ? —
— Water- en luchtvervuiling bij je thuis —

BOND BETER LEEFMILIEU . 3

Editoriaal

Inhoud

Inhoud en editoriaal	2
<i>Vlaanderen drooggelegd ?</i>	3
Frontlijn	6
<i>Zin in een glaasje atrazine ?</i>	7
Wet & Pers	10
Interview Marc Debrulle: <i>"Ben ik een stroper of een boswachter ?</i>	11
Flitsen	16
<i>Wij zeggen het vlakaf</i>	18
Prikbord	21
<i>Water- en luchtverontreiniging, ook bij jou thuis... ?</i>	22
<i>De Golfoorlog: nekslag voor de duurzame ontwikkeling ?</i>	25
Ledenblad	26
<i>Mestbeleid kan nog alle kanten uit</i>	28
Lezersbrief	30
Zegswijzen & Tip van de maand	31
Boek en Milieu	32
Kruiswoord-Puzzel	34
Kalender	35

Halveer het autoverkeer !

In 1990 brachten twee Vlaamse ministers elk een omvangrijk plan uit. Theo Kelchtermans verklaarde op 14 februari '90 met het lijvig MINA-plan zijn liefde aan milieu en natuur. Zijn kollega en gouvengenoet Johan Sauwens legde enkele maanden later het Vlaamse Verkeers- en Vervoersplan op tafel.

In theorie bood dit de kans om een steeds ernstiger en vooral steeds meer onbeheersbaar milieuprobleem, de automobiliteit, aan te pakken. Bij nader inzien valt deze problematiek die beide ministers zou moeten binden, tussen twee stoelen. In de beide plannen is het thema "milieu en mobiliteit" erg vaag uitgewerkt. Er worden respectievelijk 7 en 2 bladzijden aan gespendeerd.

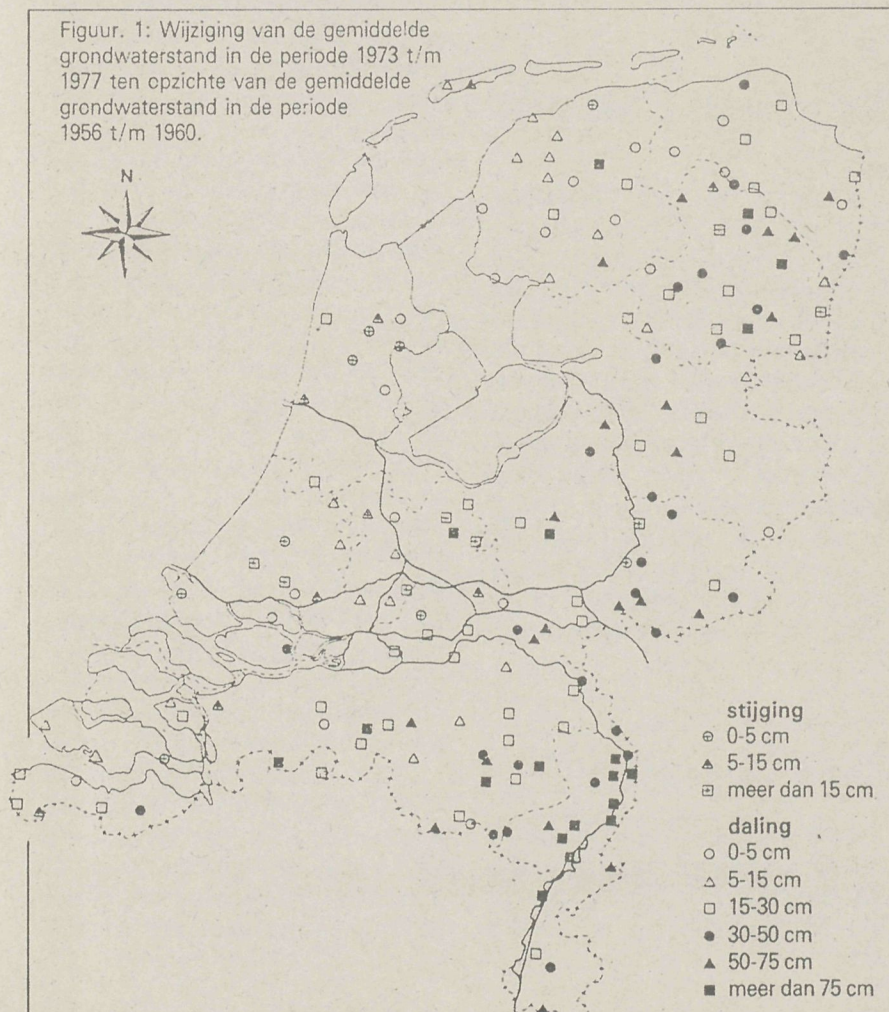
Dit feit is symptomatisch voor de angst die politici hebben om onze benzinekoeien krachtig bij de horens te vatten. En (vanuit electoraal standpunt) wellicht terecht. De minister die de miljoenen Vlaamse automobilisten teveel pest, krijgt bij de verkiezingen het deksel op de neus. Uit enkele negatieve reacties die de BBL kreeg na de start-actie van de Halveer-kampanje, bleek een te meer welk een emotionele band sommige mensen met hun auto hebben. Wie aan hun auto raakt, raakt ook aan hen. Het maatschappelijk draagvlak voor een mobiliteitsbeheersend beleid lijkt dus nog niet al te groot. Een reden te meer voor de Bond om de Halveer-actie door te zetten. En voor jou, milieubewuste lezer, om eraan deel te nemen en veel kilometers uit te sparen.

Luc Goeteyn

Vlaanderen drooggelegd ?

Verdroging in Vlaanderen. Op het eerste zicht lijkt dit vrij ongeloofwaardig. In ons gematigd zeeklimaat valt de regen immers geregeld met bakken uit de hemel. Alleen de boeren en het kuthoreca durven wel eens over een tekort klagen. Nochtans is verdroging een relatief nieuw milieuprobleem. In Nederland wordt het reeds algemeen erkend, maar ook in Vlaanderen zien we duidelijke signalen dat het grondwater onder onze voeten wegzakt. En zoals bij veel milieuproblemen is de natuur het eerste slachtoffer.

Figuur. 1: Wijziging van de gemiddelde grondwaterstand in de periode 1973 t/m 1977 ten opzichte van de gemiddelde grondwaterstand in de periode 1956 t/m 1960.

Probleemschets

Met verdroging worden alle effecten bedoeld die optreden als gevolg van een daling van de grondwaterstand. Die gevolgen uiten zich immers vooral door schade aan vegetaties, zowel direct door vochttekort als indirect door toename van mineralisatie en dus voedselrijkdom of door veranderingen in kwelsituaties (nl. het spontaan opborrelen van grondwater). Het gaat hierbij om het ondiepe grondwater.

Nauw hierbij betrokken is de uitputting van de diepere grondwaterreservoirs. In het eerste geval gaat het om veranderingen van de waterhuishouding, een vooral voor het natuurbeheer erg invloedrijke omgevingsfactor. In het tweede geval is het milieuprobleem er vooral één van voorraadbeheer van een niet eindige hulpbron, met evenwel een beperkte vegetatiecapaciteit.

Komplekse processen

De impact van de verdroging is zeer ingrijpend. De processen die hierbij een rol spelen zijn: optreden van vochttekort, versnelde mineralisatie en verandering in de verhouding tussen grondwater, regenwater en oppervlaktewater. Door grondwaterstands daling kan een vochttekort gaan optreden in de bovenste bodemlaag. Planten (en bijhorende dieren) die gebonden zijn aan hoge grondwaterstanden of natte omstandigheden kunnen hierdoor verdwijnen, of worden gedwongen zich terug te trekken in de laagste delen van een terrein (bijvoorbeeld greppels).

In permanent natte omstandigheden wordt organisch bodem-

materiaal nauwelijks afgebroken. Bij het (periodiek) droogvallen van de bodem komt deze afbraak wel op gang waardoor vooral in bodems met hoog organisch stofgehalte (bijvoorbeeld een veen) enorm veel voedingsstoffen vrij komen. Dit heeft grote gevolgen voor de onderlinge concurrentieverhoudingen tussen soorten in de vegetatie. Eén of enkele soort(en), typisch voor voedselrijke omstandigheden (ruigtekruiden), profiteren van het verhoogde aanbod aan voedsel en gaan domineren. Op deze wijze levert verdroging ook een bijdrage tot het globale vermessingsprobleem. De versnelde mineralisatie draagt eveneens bij tot de verhoogde aanrijking van het grondwater met nitraat en indirect tot de eutrofiëring (vermessing) van het oppervlaktewater.

Als een kwelstroom (die in een gebied aan de oppervlakte komt) afneemt of verdwijnt, verandert het karakter (nl. de chemische samenstelling) van het water in dat gebied. Oorspronkelijk werd de kwaliteit daarvan bepaald door de samenstelling van het kwelwater en de eventuele menging met regen- of oppervlaktewater. In de nieuwe situatie zal de invloed van het relatief zuurdere en voedingsrijkere regen- en/of oppervlaktewater toenemen. Dit betekent in het algemeen dat het milieu ter plekke zuurder en/of voedselrijker wordt.

Oorzaken

De oorzaken van verdroging zijn zeer divers van aard. Toch kunnen we ze in twee grotere groepen onderbrengen. Ten eerste hebben we die oorzaken die de input van grondwater (nl. het infiltrerend regenwater) verminderen. Hier gaat

het vooral om zaken als waterbeheersing, drainering en uitbreiding van verharde oppervlaktes. Ook hogere verdamping door landgebruik kan hieronder gerangschikt worden.

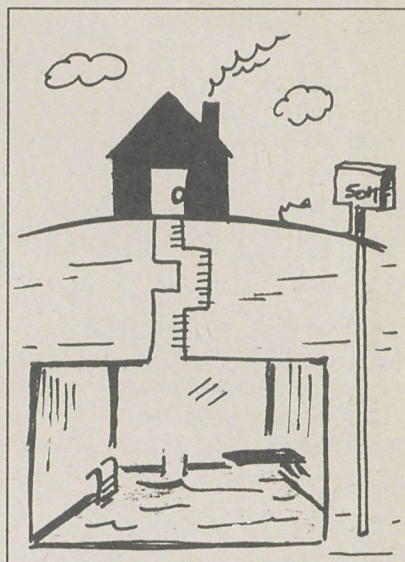
Ten tweede is er een reeks oorzaken die de output van grondwater vergroten. Deze komen steeds neer op winning van grondwater voor verschillende toepassingen. Drinkwaterwinning is de meest bekende, maar ook winning voor industriële processen (textielnijverheid, voedingsmiddelensector) en winning voor beregening in de landbouw spelen hier een belangrijke rol. Tenslotte kunnen ook bemaling en ontwatering ten behoeve van ontgrinding en mijnbouw als outputverhoging beschouwd worden.

Een probleem in Nederland

Verdroging wordt in Vlaanderen nog niet echt als een milieuprobleem beschouwd, dat op een grotere dan lokale schaal voorkomt. Dit heeft voor een belangrijk deel te maken met het gebrek — of niet bekend maken — van relevante gegevens terzake. In Nederland, dat voor een belangrijk deel van de oppervlakte toch sterk met Vlaanderen te vergelijken is, is dit besef sinds enkele jaren wel aanwezig. In grote mate is dit het gevolg van een beter zicht op de konkrete omvang van het probleem.

Ook in Vlaanderen ?

Inzake verdroging beschikt Vlaanderen jammer genoeg niet over dezelfde systematische gegevens als Nederland. De gegevens

bestaan eenvoudig niet of zijn niet publiek beschikbaar. Dit maakt het uiteraard moeilijk om een globaal gekwantificeerd beeld van deze problematiek in Vlaanderen te geven. Ondanks deze handicap bestaan er voldoende aanwijzingen om te besluiten dat we ook in Vlaanderen met een groeiend verdrogingsprobleem te maken hebben.

Een eerste belangrijke aanwijzing zijn de extrapolaties van Nederlandse verdrogingskaarten naar Vlaanderen. De kaart (zie blz. 3) toont duidelijk aan dat aan de grens met de Vlaamse provincies Antwerpen en Limburg verscheidene terreinen bevinden waar grondwaterstands dalingen van 15 tot meer dan 75 cm voorkomen. Hetzelfde beeld wordt eveneens geschetst in «Zorgen voor Morgen», het belangwekkend Nederlands Milieuraapport.

Aangezien de Nederlandse Kempen, samen met het Drentse plateau, de streek is met de meest uitgesproken verdrogingseffecten én aangezien deze geografisch-geologisch volledig bij onze Kempen aansluit kunnen we hieruit alvast besluiten dat ook onze Kempen erg verdrogingsgevoelig zijn. Het is erg waarschijnlijk dat ook hier de gemiddelde watertafels de laatste decennia gedaald zijn.

Vlaamse cijfers

Dat er inderdaad stevig grondwater wordt opgepompt, bewijzen volgende cijfers. Volgens AROL wordt jaarlijks in Vlaanderen 280 miljoen m³ (40% van het totale Vlaamse drinkwater) opgepompt. Recent sprak minister Kelchtermans in de Vlaamse Raad zelfs over 300 miljoen m³. Volgens Centexbel (wetenschappelijk en technisch Centrum van de Belgische Tekstielfabriek) pompt de tekstielsector jaarlijks 23 miljoen m³ op. Volgens prof. De Breuk van de RUG bedraagt het gebruik van grondwater volgende hoeveelheden: 152 miljoen m³ in 1985 tegen 104 miljoen m³ in 1975 door de drinkwatermaatschappij (een stijging van 50% in tien jaar tijd). De industrie won in 1985 110 miljoen m³ grondwater, vooral dan de tekstiel- en de voedingsindustrie. Tenslotte wordt er ook nog een aanzienlijke maar onbekende hoeveelheid grondwater ten behoeve van de landbouw opgepompt.

Publiek geheim

De 280 miljoen m³ als totaal grondwaterverbruik is dan waarschijnlijk een minimale schatting. En dit om volgende redenen: het is een publiek geheim dat er in werkelijkheid grotere debieten worden onttrokken dan aangegeven. Via een wiskundig hydrologisch model van de RUG stelde men vast dat het werkelijk debiet minimaal 50% hoger ligt dan wat men officieel noteert. Dat zou een totaal van 420 à 450 miljoen m³ betekenen. Tenslotte spelen ook de landbouwkundige ontwikkelingen een meer (grond)waterverbruikende rol. Vooral voor hydrokultuur worden grote, maar onbekende hoeveelheden water onttrokken. Het blad «De Boer en de Tuinder» raadt haar leden

bovendien aan om zelf putten te slaan omdat de heffing voor watervervuiling aan het leidingwatergebruik zal gerelateerd worden.

Dalende reservoirs

Dat de grote pompdebieten de grondwaterreservoirs sneller uitputten dan dat ze worden aangevuld, blijkt ook uit het peil van het diepe grondwater in de paleozoïsche sokkel, eveneens bestudeerd door de RUG (Geologisch Instituut, prof. De Breuck). De resultaten zijn vrij dramatisch. Zo daalt het peil van het diepe grondwater onder Kortrijk van -30 (meter onder de zeespiegel) in 1960 tot -50 in 1970 en -70 in 1986. Nabij Izegem daalde dat peil in dezelfde tijdspanne van -30 over -50 tot -110 meter. Uiteraard is deze daling van diepe grondwaterreservoirs nog iets anders dan de daling van gemiddelde ondiepe watertafels. Toch is er onbetwistbaar een relatie tussen beide in die zin dat het uitputten van de diepe reservoirs na verloop van tijd een versnelde daling van het ondiep grondwater voor gevolg heeft.

Dalend grondwater

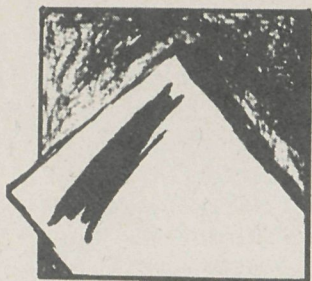
Op het vlak van onderzoek naar de waterafhankelijke eko-systemen beschikt Vlaanderen toch over iets meer gesystematiseerde gegevens. Ook hieruit komen sterke indicaties te voorschijn voor het sterk spelen van verdroging als één der meest natuurbedreigende milieu-invloeden. Zo wees een studie van Van Hecke uit dat "voedselarm" en "nat" de meest bedreigde milieu-eigenschappen in België zijn, vaak in combinatie met elkaar. In totaal kan in België 35% van de inheemse soorten als

bedreigd of recent verdwenen worden beschouwd. Het percentage bedreigde soorten loopt voor waterafhankelijke socio-ekologische groepen sterk op. Zo worden in open, vochtige biotopen (graslanden) 53% bedreigd, in schorren 60% en in laagveenmoerassen zelfs 70 à 75%. Streekgebonden vegetatiestudies geven volgende beelden. Van de 274 soorten freatofyten (waterminnende planten) die in 1850 in onze duinen voorkwamen, zijn sindsdien 62 soorten verdwenen en 69 soorten sterk bedreigd: in totaal dus 45% van de freatofyten... Als belangrijkste oorzaak wordt, naast de fysische vernietiging van de vindplaatsen, ook de daling van het grondwater vernoemd. In de sterk verdroogde zones bedraagt deze meer dan 25 cm. Een onderzoek van waterrijke gebieden in de Antwerpse Kempen ging onder meer na welke freatofyten in dit gebied bedreigd zijn en in hoeveel gevallen verdroging de belangrijkste bedreigende faktor is. In totaal werden er 280 soorten freatofyten geteld. Daarvan zijn er 149 soorten bedreigd (53%) waarvan 53 soorten door verdroging (19% t.o.v. totaal aantal freatopen, 35% t.o.v. bedreigde freatofyten). Verdroging is m.a.w. bij één derde van de bedreigde waterafhankelijke planten de meest bedreigende milieufaktor.

Niet zo onschuldig

Verdroging is dus een onbekend maar zeker niet onschuldig milieu-probleem aan het worden. Gezien echter de summiere gegevens waarover Vlaanderen beschikt, zou het systematisch onderzoeken van de situatie over heel het grondgebied een prioritaire beleidsactie moeten zijn.

Luc Goeteyn

FRONTLIJN

Halveer het autoverkeer !

Eindelijk was het dan zover. Op 13 februari jl. voegde Bond Beter Leefmilieu de daad bij het woord en overhandigde aan gemeenschapsminister van verkeer Sauwens een halve auto (kijk maar naar de foto als je ons niet wil geloven). Door deze ludieke actie wilden we de sterk stijgende milieuvervuiling door het autoverkeer aan de kaak stellen. Maar hiermee ging ook onze gloednieuwe BBL-kampanje van start om minder autokilometers af te leggen. Minister Sauwens beloofde ons prompt om op jaarbasis maar liefst 15.000 km uit te sparen door meer met de trein te reizen. Deze kampanje is echter niet alleen op de politici gericht, maar ook (en vooral) op alle milieubewuste automobilisten. Door deel te nemen kan je immers je milieubewustzijn omzetten in daden. Blijf dus niet achter je stuur zitten maar draai (of tik) 02/514.05.00 en vraag onmiddellijk je gratis informatiepakket aan. Elke uitgespaarde kilometer is er immers twee waard! En dat de pers er ook zo over dacht, kan je hiernaast merken.

(BB)

Milieubeweging voert campagne voor halvering autoverkeer

BRUSSEL (tijd) - De Bond Beter Leefmilieu bereikt jaar 2000 een halvering van het autoverkeer zal een campagne gevoerd worden. Gemeenschapsminister Sauwens geeft 1 miljoen van deze campagne, die meer het openbaar vervoer zal bevorderen.

BBL LANCEERT AKTIE KILOMETERSTAND

Milieue kan verkeersdruk niet langer aan
BBL wil aantal autokilometers verminderen

Het mes in de auto

BRUSSEL - De Bond Beter Leefmilieu is op zoek naar chauffeurs van goede wil die jaarlijks afleggen drastisch willen verminderen. Een van de redenen.
De Bond lanceerde zijn actie voor het kabinet van gemeenschapsminister Sauwens, die een halve auto en een dossier van het verkeer cadeau kreeg. De minister was het met de milieuvrijwilligers eens, gooide een subsidie van een miljoen frank tegen de campagne aan en beloofde prompt in de locomotief te sporen.

Zin in een glaasje atrazin ?

Vlaanderen kampt niet alleen met verdrogingsverschijnselen, ook de kwaliteit van ons grondwater gaat er schrikbarend op achteruit. Steeds groter hoeveelheden van steeds meer giftige stoffen sijpelen via onze bodem door naar het grondwater.

Daarbij mag niet vergeten worden dat ongeveer de helft van het Vlaamse drinkwater uit de bodem komt. De voortschrijdende verontreiniging van ons grondwater is alarmerend aangezien de kwaliteit van ons oppervlaktewater en het daaruit gewonnen drinkwater voor veel problemen begint te zorgen. Nu wordt ook onze ondergrondse drinkwatervoorraad sterk bedreigd door een aantal factoren zoals zware metalen, afvalwater, overbemesting, verzuring, pesticiden en koolwaterstoffen.

Deze verontreiniging van grond- en drinkwater kwam de laatste tijd op verschillende manieren in de aktualiteit.

... en we houden ons nochtans aan de normen.

Teveel organisch materiaal dringt door in het grondwater omwille van de verregaande overbemesting ontbrekende zuivering van afvalwater, de vervuiling van ons oppervlaktewater, het gebrek aan riolering of het slechte onderhoud ervan. Dit bleef niet zonder gevolgen. Zo wordt volgens het MINA-plan in meer dan de helft van de Vlaamse putwaters de EG-richtwaarde voor nitraat van 25 milligram (mg) per liter overschreden. In 38 procent van de gevallen is het water ondrinkbaar omdat er meer dan de drinkwater-norm van 50 mg nitraat per liter werd in aangetroffen. Daarbij mag niet vergeten worden dat 5 à 10% van de Vlamingen nog op putwater is aangewezen voor zijn watervoorziening.

In een recente studie van Test-aankoop (nr 329-jan.'91) bleken ook 8 stalen Vlaams leidingwater de Europese richtnorm te overschrijden. De Europese richt- en grenswaarden voor nitraat in drinkwater liggen nog te hoog om alle risico's uit te sluiten voor de menselijke gezondheid. De Wereld Gezondheidsorganisatie kwam al eerder tot dit inzicht en houdt 10 mg/l als maximum aan.

Weggezuiverd

Een verhoogd nitraatgehalte kan via technische ingrepen weggezuiverd worden. Zo zal het water uit het waterproductiecentrum «De Blankaart» door een denitrifikatie-eenheid gestuurd worden die met de hulp van methanol de nitraten biologisch zal afbreken. Aan de uitbater van «De Blankaart», de Vlaamse Maatschappij voor Waterwinning (VMW) werd voor een periode van 20 jaar toelating verleend om drinkwater te verdelen met een maximaal toegelaten hoeveelheid van 0,25 mg/l methanol. De kostprijs van deze investering in de grootste denitrifikatie-eenheid van Europa: 100 miljoen BF.

NITRATEN

een uitgave van Bond Beter Leefmilieu

Bond Beter Leefmilieu waarschuwt al geruime tijd voor de gezondheidsrisiko's van een te hoge nitraatopname. Te veel nitraten kunnen leiden tot omzetting naar nitriet in de maag. Dit nitriet veroorzaakt verstoring van het zuurstoftransport in het menselijk bloed, wat in spektakulaire gevallen kan leiden tot «blauwziekte». Vooral zuigelingen blijken hier zeer gevoelig voor te zijn. In 2 gevallen vond Test-aankoop zelfs de directe aanwezigheid van meer dan de

wettelijke voorgeschreven hoeveelheid van 0,1 mg/l voor nitriet. Verder kan nitraat aanleiding geven tot de vorming van mogelijk kankerverwekkende nitrosamines. Voor meer informatie over nitraat en gezondheid kan je de BBL-brochure «Nitraten,... te veel om goed te zijn?» bestellen voor nauwelijks 50 fr. Je kan ook zelf metingen doen naar het nitraatgehalte in je drinkwater of groenten. Deze teststrips zijn bij ons te verkrijgen voor 530 fr.

Na de problemen in het voorjaar '90 was de VMW wel verplicht om maatregelen te treffen. 120.000 Westvlaamse gezinnen kregen toen een waarschuwingsbrief in de bus omdat op een bepaald ogenblik tot 70 mg/l nitraat opgemeten werd in het leidingwater afkomstig van De Blankaart. Geen wonder als men weet dat «ruw water» uit het Blankaartbekken nitraatkonsentraties tot 190 mg/l bereikte. Baby's en zwangere vrouwen werd afgeraden leidingwater te gebruiken.

Noodklok

Het hoeft dan ook geen verwondering te wekken dat stilaan ook de waterwinningsmaatschappijen de noodklok beginnen te luiden. Zij zijn de eerste slachtoffers van de verslechterende kwaliteit van hun belangrijkste grondstof: grondwater.

Op de feestzitting naar aanleiding van 100 jaar waterleiding in Leuven verkondigde directeur-generaal S. Beernaert van de VMW dat de korte termijn middelen zoals denitrifikatie, diepere putten boren of verdunnen met nitraatarm water, geen garantie inhouden voor de toekomst. Alle betrokken partijen moeten een oordeelkundig beschermingsbeleid aanvaarden. Dit houdt in: minder bemesten en de snelle afwerking van de waterzuiveringsprogramma's met tertiaire waterzuivering (verwijderen van nitraten en fosfaten).

BESTRIJDINGSMIDDELEN-

Putwater

Ook bestrijdingsmiddelen dringen steeds meer door in ons grond- en drinkwater. BBL liet in de loop van vorig jaar een aantal waterstalen analyseren op het persistente en wateroplosbare pesticide, atrazine. In 2 van de 5 onderzochte stalen putwater werd meer dan 0,1 mikrogram atrazine per liter water aangetroffen.

Neeroeteren (15 ml)	0,31 µg/l
Bree	0,02 µg/l
Herentals	0,02 µg/l
Poederlee	0,03 µg/l
Woumen	5,43 µg/l

De aanwezigheid van dit bestrijdingsmiddel in drinkwater is niet zonder risico's. Uit dierproeven is gebleken dat atrazine inwerkt op het zenuwstelsel en mogelijk een kankerverwekkende eigenschap heeft.

Leidingwater

Deze stof werd trouwens niet alleen in putwater aangetroffen. Ook in een aantal stalen leidingwater uit Bree en Opieter vonden we atrazine-konsentraties van respectievelijk 0,39 µg/l en 0,28 µg/l. De BBL-analyses werden bevestigd toen de VMW het leidingwater in Bree begin '91 ondrinkbaar moest verklaren wegens een te hoog nitraat- en atrazinegehalte.

In de BBL-stalen uit het drinkwaterwinningsgebied «De Blankaart» (oppervlaktewater) werd een waarde opgemeten van 10,75 µg/l: een overschrijding met een faktor van meer dan 100 van de Europese drinkwaternorm (0,1 µg/liter). Uit een studie van het ministerie van volksgezondheid en leefmilieu «Aangaande het opsporen van pesticiden in ondergronds winningwater bestemd voor de produktie van leidingwater» bleek dat de groep triazines stilaan ook in grondwater voor problemen begint te zorgen. Nergens werd de drinkwaternorm overschreden maar in 20 (!) van 76 analyses werd atrazine teruggevonden in meetbare hoeveelheden.

Europese norm

Ook Test-aankoop vond in 7 van de 55 onderzochte stalen leidingwater een hoeveelheid atrazine of simazine die de Europese norm overschrijdt. In 19 andere gevallen werden sporen van deze bestrijdingsmiddelen aangetroffen. De Europese richtlijn 80/778 bepaalt dat leidingwater slechts 0,1 µg/l per afzonderlijke pesticide mag bevatten en 0,5 µg/l voor het totaal van pesticiden en aanverwante produkten.

De EG ging er vanuit dat pesticiden in het drinkwater ongewenst waren en verklaarde daarom de toenmalige algemene detectielimiet als Europese norm voor de

aanwezigheid van alle individuele pesticiden in drinkwater, ongeacht de verschillen in toxiciteit van de verschillende produkten. Om te vermijden dat zich toch te veel van deze ongewenste produkten zouden opstapelen werd ook een totale norm van 0,5 µg/l vastgelegd.

Niet op te sporen

Naar sporen van andere chemische middelen wordt veel minder frequent gezocht. De Britse artsenorganisatie (BMA) meldt dat in het drinkwater aldaar sporen zijn aangetroffen van 700 verschillende chemische stoffen waarvan enkele aantoonbaar schadelijk zijn. Van de meeste zijn de effecten op de gezondheid niet bekend. In Duitsland werden al 27 bestrijdingsmiddelen in drinkwater opgespoord.

Vele bestrijdingsmiddelen zijn nog moeilijk te analyseren. Zo zou voor slechts 90 van de 300 in Nederland toegelaten bestrijdingsmiddelen een chemische analyse op punt staan. Daarom zouden de producenten van bestrijdingsmiddelen moeten verplicht worden om een analysemethode te leveren die toelaat het produkt minstens op te sporen tot de huidige wettelijke norm van 0,1 µg/l.

Bestaande analyses zijn daarenboven zo duur dat ze zelden worden uitgevoerd. Voorlopig moet ook BBL wegens gebrek aan financiële middelen afzien van verdere steekproeven. Wat baten normen indien ze niet te controleren vallen wegens financiële of technische problemen?

Ontheffing

Ondanks alle risico's voor de volksgezondheid besloot minister Kelchtermans om vorig jaar een aantal drinkwatermaatschappijen een ontheffing te verlenen op de normen voor bestrijdingsmiddelen in drinkwater. Begin '90 was een aanvraag in die zin van de Antwerpse Waterwerken (AWW) en de Provinciale en Interkommunale Drinkwater-

maatschappij der Provincie Antwerpen (PIDPA) nog door de bevoegde ministers Kelchtermans (leefmilieu) en Weckx (volksgezondheid) afgewezen.

Op 2 juli '90 zijn de ministers en de adviserende gezondheidsinspektie echter gezwicht en werd aan de AWW, PIDPA en de «Tussengemeentelijke Maatschappij der Vlaanderen voor Waterbedeling» voor een periode van 2 jaar toegestaan om water te distribueren met een gehalte tot 2 µg/l aan pesticiden behorende tot de groep van triazines waaronder atrazine en simazine. Let wel, deze maatschappijen betrekken veel water uit de oppervlaktewateren (vooral het Albertkanaal).

Overtreding

De maximaal toegelaten concentraties voor atrazine en simazine werden verhoogd tot respectievelijk 1 µg/l en 0,5 µg/l. Dit betekent dat in sommige Vlaamse streken het kraantjeswater tot 10 keer meer atrazine mag bevatten dan door de EG voorgeschreven (0,1 µg/l)!

De minister overtreedt met deze afwijkingsbesluiten trouwens het Besluit van de Vlaamse eksekutieve van 15 maart 1989 inzake drinkwater (uitvoering van EG-richtlijn 80/778). Een besluit dat nota bene door minister Kelchtermans zelf werd uitgevaardigd... Bond Beter Leefmilieu besloot om tegen deze illegale afwijkingen klacht in te dienen bij de Europese Commissie. Tot op heden nog zonder resultaat.

In de Europese Richtlijn en het Vlaams besluit is namelijk de mogelijkheid voorzien om in 2 welbepaalde gevallen van de opgelegde normen af te wijken:

- in de eerste plaats de situaties met betrekking tot de bodem en uitzonderlijke weersomstandigheden; deze afwijkingen mogen echter volgens het Besluit niet slaan op toxische en mikro-biologische parameters waaronder pesticiden.

- ook in noodgevallen kan tijdelijk van de normen afgeweken worden; de systematische vervuiling van ons oppervlakte- en grondwater met pesticiden kan echter moeilijk een eenmalig noodgeval genoemd worden; bovendien werd ook bepaald dat de afwijkingen niet tot gevolg mogen hebben dat de verontreiniging van het water bestemd voor de produktie van drinkwater, nog toeneemt.

Van konkrete brongerichte maatregelen die het gebruik van de betrokken bestrijdingsmiddelen beperken is nog totaal geen sprake. Wel zullen de Antwerpse drinkwatermaatschappijen 1,5 miljard investeren in een filterinstallatie op basis van «aktieve kool».

Mooi staaltje

Een mooi staaltje milieu-politiek: schuif de internationale normen aan de kant, ontken alle risico's en investeer intussen zwaar in louter effectgerichte verwijderingstechnologie zonder de betrokken economische sectoren te verplichten om het probleem aan de bron aan te pakken. Intussen draait de verbruiker op voor de ekstrakosten. Bepaalde drinkwatermaatschappijen stellen een stijging van de drinkwaterprijzen met 10 tot 20 procent voorop. Misschien eindelijk een stimulans om minder water te verspillen en zo de verdroging tegen te gaan?

Rik De Baere

WET EN PERS

Gebruikte afkortingen:

DM: De Morgen
DS: De Standaard
FET: Financieel Economische Tijd
HV: Het Volk

Van de in deze rubriek vermelde persartikels kan schriftelijk of telefonisch een kopie worden aangevraagd bij de Bond Beter Leefmilieu, Luxemburgstraat 23/5, 1040 Brussel, tel. 02/514.05.00. Duidelijk vermelden waarvan je een kopie wenst. Bij de kopies wordt er een overschrijvingsformulier gevoegd, waarmee het verschuldigde bedrag (5 fr. per kopie + verzendingskosten) kan worden gestort.

WET

Produktnormering: spel zonder grenzen ?

1 jaar na de speciale ministerraad rond het thema leefmilieu is nog steeds weinig resultaat te bespeuren van de mooie beloften die toen werden gemaakt. Het wetsontwerp inzake vorderingsrecht voor milieuverenigingen werd nog op de valreep bij de senaat ingediend maar van het wetsontwerp "betreffende de normen voor chemische stoffen en preparaten en voor produkten" is weinig nieuws opgevangen. De reden voor het uitblijven van een kaderwet inzake produktnormen wordt duidelijk als men het advies van de Raad van State over dit ontwerp naleest. Daaruit blijkt de onduidelijkheid over de bevoegdheid om milieuhygiënische produktnormen uit te vaardigen.

De Bijzondere wet van 8 augustus '80 bepaalt dat de nationale overheid bevoegd is om milieuhygiënische normen (waaronder produktnormen) uit te vaardigen wanneer terzake nog geen Europese normen bestaan. De omzetting van Europees naar intern recht moet door de gewesten gebeuren.

De vraag is nu in hoeverre de gewesten bij deze omzetting moeten rekening houden met het beginsel van het vrij verkeer in de Belgische economische en monetaire unie (EMU). Hoewel sommige specialisten van mening zijn dat de produktnormering integraal nationale bevoegdheid is gebleven (zie Lavrysen L. "De bevoegdheden inzake milieubeheer", Story-Scientia, 1990, p. 62-68), vindt de Raad van State dat uit de vereiste van eenvormige produkt-normen binnen de EMU niet mag

worden afgeleid dat de bevoegdheid inzake produktnormering naar de nationale overheid overgegaan is. Behalve de gevallen waarin het gaat om de omzetting van EG-richtlijnen die produktnormen vastleggen waar de lidstaten niet in strengere zin mogen van afwijken, zullen de drie gewesten via samenwerkingsakkoorden éénvormige produktnormen moeten uitvaardigen.

Het is voor de Raad van State dus helemaal niet zeker of de staatssekreteraris voor leefmilieu, Miet Smet, wel bevoegd is om een kaderwet inzake produktnormering uit te vaardigen.

Misschien begint het je als niet-ingewijde nu lichtjes te schemeren voor de ogen. Weet dan dat niet alleen juristen hun hersenen pijnigen over deze materie, ook ons leefmilieu blijft door dit geharrewar verder geteisterd door toxische stoffen omdat de politici in dit land niet kunnen (of willen) uitmaken wie de toepassing van bepaalde stoffen in sommige produkten mag verbieden. Preventie via een strikte produktnormering is immers heel wat anders dan het afsluiten van recyclagekonvenanten met de verpakkingsindustrie of het uitdelen van chemoboxen zodat de burger nog moet betalen voor de gepaste verwijdering van stoffen waarvan de toepassing al lang hadden moeten verboden zijn. Arm ... ?

Rik De Baere.

PERS

HV, 9/1/1991: "Nog geen oververzadiging", door André Heirman. Over de ondoordringbaarheid van de grond door drijfmest en logge machines.

DM, 9/1/1991: "De veelgeroemde kusten van een vuilnisvat", door Piet van Seeters. Over de vervuiling aan de Middellandse Zee.

Trends, 10/1/1991: "Met de wielen op de grond", door Erik Van Grieken. Over de groei van Taxistop naar een mobiliteitscentrale.

Wij, 11/1/1991: "Groener dan groen?". Over de twijfelachtige status van de zgn. groene produkten.

DS, 17/1/1991: "Moderne vrachtwagens zijn stuk zuiniger en milieuvriendelijker". Over de ijver van vrachtwagenkonstruktoren om hun

voertuigen zuiniger, veiliger en milieuvriendelijker te maken.

FET, 19/1/1991: "Milieugevolgen in het Golfgebied", door Luc Hens. Een vrije tribune van onze voorzitter over de (mogelijke) gevolgen voor het milieu van de Golfoorlog.

DS, 25/1/1991: "Toekomst selectieve papierophaling wankel", door Willy De Buck. Over de crisis in de recyclagenijverheid door het overaanbod aan oud papier van minderwaardige kwaliteit.

Knack, 30/1/1991: "Een balans heeft twee schalen", door Lieve Blancquaert. Over de nog onvolledige en onverfijnde methoden voor het opstellen van milieubalansen.

door Bart Boets

Marc Dubrulle:

«Ben ik een stroper of een boswachter?»

Het is tijdens een jubileum steeds de gewoonte om terug te kijken op het verleden. Wij sluiten ons bij deze traditie aan. Ook wij gaan «back to the roots». Gewoon eventjes opfrissen hoe Bond Beter Leefmilieu opgericht werd. Wie konden we daar beter over aanspreken dan Marc Dubrulle : Gentenaar van afkomst, net 48 jaar geworden, en vooral de man van het eerste uur, of zeg maar... de eerste sekonde. Voor dit «historisch» interview doken Barbara en Bart onder in een taverne met de veelbelovende naam «De Ultieme Hallucinatie». Zij sloegen er hun tweede BaBabel met Marc Dubrulle.

Marc Dubrulle

Milieu

MR: *U bent één van de oprichters van Bond Beter Leefmilieu. Maar 20 jaar geleden was de leefmilieuproblematiek nog niet zo aktueel. Hoe is bij u die bekommernis voor het milieu al zo vroeg kunnen ontstaan?*

Marc Dubrulle (MD): Daarvoor moeten we teruggaan naar mijn jeugdijaren. Ik had toen maar één ambitie : varen. Dat heb ik dan ook 2 jaar gedaan, in de koopvaardij. Het varen was een uiting van mijn diepere drang naar vrijheid en naar een intens contact met de natuur. Ik meen overigens dat er in onze westerse samenleving maar twee soorten mensen echt kunnen zeggen wat natuur is : dat zijn de boeren en de zeelui. Immers, zelfs op een modern schip ben je nog enorm afhankelijk van de weersomstandigheden, veel meer dan op een vliegtuig. Op zulke momenten besef je dan ook de kwetsbaarheid van het menselijke.

MR: *Uw milieubewustzijn is dus ontstaan uit een romantisch natuurgevoel?*

MD: Nee, niet alleen dat. Ook de verontwaardiging speelde mee. Een anekdote misschien: als wij even buiten de Amerikaanse kusten waren, zei de eerste stuurman: «jongens, kijk eens of er geen Coast Guards afkomen»; we keken, niets te zien; en dan : «kom mannen, gooi al de viezigheid maar overboord». En dat shockeerde mij! Terug aan wal ben ik weer gaan studeren. Op dezelfde school als Miet Smet nota bene, die zat een jaar voor mij. Ik ben ook heel vroeg van huis weggegaan: ik kwam in opstand tegen dat burgerlijk milieu. Mijn hippietijd, weet je wel. Ik ben dan gaan samenwonen met mijn vriendin met wie ik nu intussen al 30 jaar getrouwd ben. Om in mijn broodwinning te voorzien, ben ik in de public relations begonnen. In de

loop van de jaren '60 kreeg ons adviesbureau van een multinationale onderneming de opdracht om de ontluikende milieubeweging te volgen in de wereld. Wij moesten daarop inspelen, maar altijd vanuit een defensief standpunt: alles minimaliseren, wat zand in de ogen strooien. Enfin, je kent dat liedje wel. Hoe dan ook, daar ben ik mij beginnen te interesseren voor de milieuproblematiek.

BBL

MR: Hoe bent u er dan uiteindelijk toe gekomen om Bond Beter Leefmilieu op te richten?

MD: Op een bepaald moment, eind jaren '60, ik denk najaar '69, ben ik in contact gekomen met een Franstalige uitgever, Dominique de Wasseige, die zijn blad «La Maison» had omgedoopt tot «Environnement». Via hem heb ik een aantal mensen ontmoet die op één of andere manier met milieu te maken hadden. In augustus '70 zijn we dan met zes man samengekomen in «Chez Léon», een bekend Brussels mosselrestaurant in de Beenhouwerstraat: Michel Didisheim, die economisch adviseur was van Prins Albert, Dominique de Wasseige, die uitgever, Pierre Dulieu, die toen kabinetschef was van de Waalse staatssecretaris voor stedenbouw Califice, Jan Tanghe, stedenbouwkundige, Baudouin du Bus de Warnaffe, een vriend die ook in de public relations zat, en ikzelf. Wij kwamen tot de konklusie om in België iets tegen het lakse milieubeleid te gaan doen. We maakten een basistekst waarvan Didisheim de eerste versie geschreven heeft, in het Frans. Deze tekst is de basis geworden voor de oprichting van BBL en Inter-Environnement. Didisheim ontloopte zich daarbij al snel als de denker. Van meetaf aan was de rollenverdeling ook zo dat hij eigenlijk de voorzitter werd en ik

veel meer de sekretaris, de eerste stuurman.

MR: Is de Bond dan niet opgericht door de natuur- en milieuverenigingen?

MD: In eerste instantie niet, nee. Niemand van ons had toen de minste ervaring noch contacten met de bestaande natuurbeschermingsverenigingen. Wij kwamen allen uit een nogal elitair milieu. Bovendien hebben wij eerst geprobeerd een vereniging op te zetten sui generis. Toen is iemand op het idee gekomen om de bestaande krachten te bundelen. We hebben dan een heleboel organisaties aangeschreven, zoals Natuur- en Stedschoon of het Centrum Voor Natuurbeschermingseducatie. In het begin was daar zéér grote achterdocht: Guido Van Steenberghe bijvoorbeeld heb ik tientallen keren opgebeld, maar hij zag dat toch niet zitten; Herman Delaunois was toen iets meer open. Inmiddels mobiliseerden mensen van alle sociale lagen zich n.a.v. het Peers-

bos en Progil: een echte basisbeweging was dat. Overal in Vlaanderen ontstaan actiegroepen en verenigingen, meer dan in Wallonië eigenlijk. Twee mensen speelden daarin een zeer belangrijke rol: Miet Smet en Hubert David.

MR: Weer Miet Smet... Maar wat waren in het begin de kernpunten van BBL eigenlijk?

MD: Van meetaf aan was er bij de Bond een globale aanpak van het milieuprobleem in plaats van een sectoriële, wat volgens mij dé grote verdienste is geweest van Michel Didisheim. Dat was niet zo gebruikelijk in die tijd. Ons standpunt was: milieu is één en ondeelbaar. Ook problemen van stadskernvernieuwing, energievraagstukken, enz. moeten worden geïntegreerd in het debat. Het gaat hem niet enkel om de vervuiling en de hinder, maar om de kwaliteit van het leefmilieu in zijn geheel. Dat nu stond precies in onze basistekst. Het was ons credo, een grijs foldertje.

etische grondslagen voor de actie van de bond beter leefmilieu

De kwaliteit van het leven: een beschavingsprobleem

De voortdurende uitbreiding van de bewoonde zones, de groeiende behoefte aan ruimte voor vrijetijdsbesteding, de ontwikkeling van de techniek, de vermeerdering van het aantal industriële vestigingen, de steeds grotere greep van de economische infrastructuur, zijn alle het gevolg van beslissingen waarbij meestal geen rekening gehouden wordt met het natuurlijk, sociaal en menselijk evenwicht. Daardoor worden de eigenheid, de verscheidenheid en de kwaliteit van het leefmilieu steeds meer bedreigd.

Bovendien impliceert de industriële massaproductie, die de welvaart van de bevolking verzekert, de toepassing van technieken waarvan sommige eveneens de bron zijn van zware storingen in het natuurlijk evenwicht.

Tenslotte gaan deze toestanden, die we gemakkelijk «aan den lijve» ondervinden, vaak gepaard met immateriële hinder en storingen, zoals het gejaagd levensritme en het lawaai, die de psychische gezondheid van de mens bedreigen en ondermijnen.

De nieuwe maatschappij betaalt een steeds hogere tol voor de materiële vooruitgang. Men kan zich de vraag stellen of de mens een bron van groter geluk kan vinden in een wereld waarin hij, meestal onbewust, aangespoord wordt door een alomane reclame, die kunstmatige behoeften schept, een wereld waarin hij overgelaten is aan de welwillendheid van een anonieme bureaucratie en waarin zijn machteloosheid hem tot grotere eenzaamheid en frustraties leidt.

Meer dan ooit worden we gekonfronteerd met de finaliteit van het leven en met de misvormingen die voortspuiten uit zuiver winstbejag, drijfveer van de hedendaagse industriële ondernemingen.

De term «leefmilieu» bestrijkt dus wel een brede waaier van gebieden en konfronteert ons met problemen die nu eens van politieke, economische, sociale en filosofische aard zullen zijn, dan weer van wetenschappelijke aard of die betrekking zullen hebben op educatie en opleiding. Schijnbaar zeer uiteenlopend, worden deze gebieden uiteindelijk in talrijke gevallen onderling beïnvloed.

Het gaat in feite om een beschavingsprobleem en niet om een gewone aanpassing van onze maatschappij aan nieuwe materiële hindernissen.

De groei-oogmerken verzoenen met de kwaliteit van het leefmilieu

Een opeenstapeling van houdingen en beslissingen heeft geleid tot de huidige toestand en de spanningen die hij veroorzaakt: partikulieren en private ondernemingen hebben een onvolledige kijk op het probleem omdat zij eigenbelang nastreven, overheidsdiensten passen beslissingen en reglementen toe met meer bekommernis voor de handhaving en de controle van de economische activiteiten dan voor het zo noodzakelijk menselijk, sociaal en natuurlijk evenwicht. Daarom zijn wij genoodzaakt een expressiemiddel te vinden voor onze kollektieve optie: het prevaleren van de kwaliteit van het leven tegenover de voordelen van de economische groei. Het recht initiatieven te nemen die op persoonlijk of sociaal vlak vruchtbaar kunnen zijn.

dient hierbij evenwel onaangestast te blijven.

Alle geïndustrialiseerde landen worden met hetzelfde dilemma gekonfronteerd: hoe de groei-oogmerken, die de materiële welvaart waarborgen, verzoenen met de eerbied van de onontbeerlijke evenwichten voor een leven dat het leven waard is. Het is hier dat men het belang ziet van een permanente dialoog tussen de economische middelen en een grote organisatie zoals de Bond Beter Leefmilieu die verantwoordelijkheidsgevoel heeft en objectiviteit nastreeft.

Een belangrijke sociale eis

De strijd voor een beter leefmilieu moet gezien worden in het ruimere kader van de strijd voor de kwaliteit van het leven zelf. Deze strijd die de komende decennia volkomen zal beheersen, beantwoordt aan een sociale noodzaak, zodat men voor een fundamentele politieke keuze staat. Hij zal verstrekende consequenties hebben op velerlei gebied, namelijk politiek, economisch en etisch. Hij zal niet gewonnen worden zonder overleg op wereldniveau en kan aldus het unifikatieproces van de wereld in de hand werken. Hij impliceert een strenge zelftucht vanwege de industrie en het individu.

Tot slot: de zegen is slechts mogelijk na een mentale revolutie waarbij elk individu wordt ingeschakeld en blijk geeft van solidariteit. Een dergelijke revolutie betekent een stap in de richting van een meer volwassene mensheid, een mensheid die zich bewust is van de inzet en die eerbied betoont voor de eigen soort, evenals voor alle andere levensvormen.

De basistekst van Bond Beter Leefmilieu

Koepel

MR: En toen was er een echte koepel?

MD: Ja, in september '71 wordt dan «Bond Beter Leefmilieu/Inter-Environnement» opgericht met alle op dat moment aanwezige krachten. De oorspronkelijk naam was «Union pour la Qualité de l'Environnement», afgekort «Inter-Environnement». De bedoeling was nationaal te handelen, maar de regionale verschillen werden onmiddellijk in de structuur ingebouwd onder de vorm van gewestelijke federaties, die toen nog geen aparte entiteiten waren maar wel met name werden genoemd, namelijk «Bond Beter Leefmilieu-Vlaanderen» (BBL), «Inter-Environnement Wallonie» (IEW) en «Inter-Environnement Bruxelles» (IEB). Van de «Brusselse Raad voor het Leefmilieu» (BRAL) was toen nog geen sprake. Gedurende ruim een jaar hebben we tientallen vergaderingen gehad, de ene heftischer dan de andere, met zeer grote spanningen tussen Walen, Vlamingen en Brusselaars, maar ook tussen zeer conservatieve organisaties en echt geëngageerde, linkse groeperingen. Al die mensen van zeer uiteenlopende pluimage bij elkaar brengen en houden, was bijzonder moeilijk, maar godzijdank had Didisheim enorm veel gevoel voor diplomatie.

MR: Hoe is men eigenlijk aan de naam Bond Beter Leefmilieu gekomen?

MD: Ik ben de vader van die Nederlandse benaming. Maar dat komt na een 'brain storming' met Jan Tanghe en een paar van zijn vennoten. Wij probeerden Inter-Environnement te vertalen en toen waren we gekomen tot zoiets als "Verbond voor een Beter Leefmilieu". Ik vond dat dat niet goed klonk en op een gegeven moment zei ik spontaan: "Bond Beter Leef-

milieu, B.B.L.". Dat is dan de naam geworden en zo staat het ook in de statuten.

MR: Hoe zijn de verenigingen er dan bij betrokken geraakt?

MD: Bij de oprichting zie je in de statuten de namen van de initiatiefnemers, maar de eigenlijke «oprichters» zijn de verenigingen. Daar zitten een aantal kopstukken bij, zoals Guido Van Steenberghe, Miet Smet,... We organiseerden een perskonferentie in het toenmalige designcenter in de Ravensteingalerij en het werd een enorm succes: om en bij de 100 journalisten, ook radio én TV! Dat was toen een echte primeur.

Centjes

MR: Hoe zijn jullie toen aan de nodige financiële middelen gekomen?

MD: Ja, wij moesten toen een professioneel secretariaat oppoten zetten, maar we hadden geen geld. De plaatselijke verenigingen kampten al met financiële moeilijkheden, daar konden zij dus amper iets van afstaan. Dus moesten wij fondsen gaan werven buiten de beweging. Dankzij de goede connecties van Didisheim met de top van het Belgische bedrijfsleven voerden we een geslaagde campagne van persoonlijke brieven naar zakenlui, maar zonder kompromis. We zijn er toen in geslaagd om 2 à 3 miljoen bij elkaar te werven. Er zijn nadien een aantal incidenten geweest, in eerste instantie het standpunt van BBL inzake kernenergie. Er is toen een boze brief gekomen van de elektriciërs. Ik citeer ze nu letterlijk: «een milieuorganisatie dient zich bezig te houden met vogeltjes en bomen, niet met energievraagstukken». Dat verlies aan inkomsten hebben we een beetje kunnen overbruggen door contracten met de overheid, zeer beperkt, en verkleed onder het mom

van studie-opdrachten. Inmiddels hadden we in de Aarlenstraat, in het kantoor van Dominique de Wasseige, één kamertje gehuurd. Ik had toen een deeltijdse secretaresse: Francine De Budt uit Gent. Zij was dus de eerste bediende.

MR: Nam de overheid jullie toen al au sérieux?

MD: Wel, inmiddels diende zich de internationale milieukonferentie van de Verenigde Naties aan in Stockholm. De Belgische regering had toen nog geen kaas gegeten van milieu en er werd een delegatie opgesteld op z'n Belgisch met 45 gedelegeerden: volksgezondheid, ruimtelijke ordening, de industrie, de vakbonden, zoveel Franstaligen, zoveel Nederlandstaligen... Wij hadden de grootste delegatie op die van de Verenigde Staten na. Omdat in de delegatie van sommige andere landen ook een milieubeweging was vertegenwoordigd, vonden ze dat ook wij erbij mochten zijn. Ik ben dan veertien dagen naar die conferentie in Stockholm geweest. Dat was dan onmiddellijk ook de doorbraak van BBL en Inter-Environnement op internationaal vlak.

MR: Dat internationale spoor is intussen nogal verwaarloosd...

MD: Ja, dat is één van de negatieve aspecten van de federalisering. Hetzelfde probleem stelt zich ook op het nivo van het land, moet je weten. Als je geen echt federaal systeem hebt, dan schiet je ergens tekort in de internationale representatie. Dat wordt een beetje opgevangen door het Europees Milieuburo in Brussel, anders zou dat hopeloos zijn. Als ik het van buitenuit bekijk, is dat volgens mij een beetje te wijten aan de koers die mijn opvolgers gevolgd hebben. Roeland Dirks bijvoorbeeld heeft zich veel meer toegespitst op Vlaanderen zelf en ook sterk het

facet natuurbehoud benadrukt, terwijl IEB en BRAL geografisch beperkt zijn. Wallonië heeft een andere ontwikkeling gekend, omdat de aangesloten verenigingen doorgaans zwakker waren, zodat de Waalse federatie op zichzelf een soort milieuvereniging werd.

Politiek

MR: Hoe zat dat juist met die nationale koepel?

MD: In het begin had je één vzw, juridisch gezien dus één rechtspersoon BBL/Inter-Environnement, met één bestuur, paritair samengesteld, met een voorzitter en een nationaal sekretaris die niet tot een bepaalde taalgroep behoorden. Maar er was wel een zeker evenwicht: Didisheim als Franstalige die zeer behoorlijk Nederlands spreekt en ik als Nederlandstalige die behoorlijk Frans kon. De gewestelijke federaties waren sekties of afdelingen. Die nationale koepel is blijven bestaan, ook nog na de oprichting van de vzw BBL-Vlaanderen en Inter-Environnement-Wallonie asbl. Zelfs in die tijd ben ik nog sekretaris geweest van de beide federaties die dan juridisch gezien een andere rechtspersoon waren dan de nationale koepel. Het is pas bij mijn weggaan dat de functie is afgeschaft, net als de vzw.

MR: Hoe is die koepel dan verdwenen?

MD: Ja, dat is de tol die we hebben moeten betalen met de federalisering. De gewestelijke federaties gingen hun eigen weg. In '79, nadat ik 8 jaar sekretaris was geweest en bij BBL-Vlaanderen inmiddels was opgevolgd door Roeland Dirks en bij IEW door François Roelants du Vivier, voelde ik ook dat mijn functie bij de nationale koepel intussen voor een groot stuk was uitgehold. Maar er is ook een politieke kant aan. Ik had mij intussen geën-

gageerd bij AGALEV voor de Europese verkiezingen van '79 en om konsekwent te zijn moest ik afstand nemen van BBL. Ik nam politiek verlof voor het verloop van de kieskampanje. Maar wel met dien verstande dat ik daarna mijn functie terug kon bekleden. Juist op dat moment zat de nationale koepel in een moeilijke financiële situatie, omdat gezien de regionalisering het moeilijker geld vinden was voor de nationale koepel dan voor de gewestelijke federaties. We zaten met een put van bijna 3 miljoen. Mede door onze aktie hadden we voor het eerst een echte minister voor leefmilieu, Luc Dhooze. Hij had ons geld beloofd, maar doordat AGALEV zonder een echte kampanje zomaar 2,6% van de stemmen haalde en zo veel publiciteit kreeg, kwam het geld er uiteindelijk niet: wij waren politieke konkurrenten geworden en de ministerraad wilde om die reden geen geld voor ons uittrekken. Ik keerde terug naar BBL, maar de vrees van de Raad van Bestuur dat BBL met AGALEV zou geïdentificeerd worden, was dus uitgekomen. Ik ben dan opgestapt en de nationale koepel is door dat geldgebrek toen ook over kop gegaan.

Stroper

MR: Als we het stichtingsverhaal van BBL zo horen, hebben we de indruk dat hij werd opgericht door aristokraten en mensen uit de public relations- en de bedrijfswereld?

MD: O ja, dat zal nu wel anders zijn, neem ik aan... (glimlacht)

MR: U kwam zelf toch uit het bedrijfsleven, niet?

MD: Ja, en daar kwam binnen BBL wel eens reaktie op van «dat is een huurling van de privé-sektor, je kan hem niet vertrouwen». Voor de buitenwereld heb ik inderdaad een merkwaardige levensloop: ik heb in de privé-sektor gezeten, dan in

de milieubeweging, dan in een vrij radikale politieke partij, en nu weer in de privé-sektor. Dus ben ik boswachter of ben ik stroper? Ik heb me daar altijd tegen afgezet. Frans Crols had een stukje geschreven toen ik sekretaris van BBL was met de titel «De stroper wordt boswachter». Toen ik jaren later terug van BBL naar de privé-sektor ging, schreef hij: «Wordt de stroper die boswachter werd opnieuw stroper?» Dan heb ik in een Vrije Tribune gereageerd door te stellen dat het onzin is. Waar het mij om gaat, is het milieu. Fundamenteel ben ik van opleiding vooral een man van kommunikatie en tracht ik bruggen te slaan. Veel milieuproblemen, zo merk ik meer en meer in mijn werk momenteel (*nvdr milieukonsulent*), zijn kommunikatieproblemen. Niet in de zin van dat je met dialoog alles kan oplossen: je hebt ook economische keuzes en technische oplossingen nodig. Maar op zijn minst kan je een aanzet geven tot de juiste oplossingen als je met elkaar gaat praten. Als de bedrijven beter zouden luisteren naar de kritiek van de milieubeweging en die in hun politiek zouden integreren, dan zouden ze misschien gemakkelijker schoner kunnen produceren en zouden wij ook schoner consumeren. En vice versa, als de milieubeweging open zou staan tegenover die industrieën die het goed menen, dan zouden er misschien veel sneller resultaten komen dan nu.

MR: Hoe staat u nu als «stroper» tegenover de «boswachters» van 1991?

MD (grijnslacht): Ik denk dat er drie fasen te onderscheiden zijn in de milieubeweging: (1) de socialisering, waarbij de milieubeweging zoals ik daarstraks heb uitgelegd plotseling een basisbeweging is geworden, met allerlei komitees en actiegroepen, (2) de politisering van de milieubeweging, waarbij mensen via bestaande of

nieuwe politieke partijen langs politieke weg gaan hameren op milieurelevantie en (3) de verinnerlijking van de milieubeweging : het wordt zodanig gemeengoed dat het overal geïntegreerd wordt, zelfs in het economisch denken, het sociaal denken,...

MR: *Ziet u de toekomst optimistisch tegemoet?*

MD: Ik ben optimist in die mate dat ik vaststel dat er fundamentele gedragswijzigingen zijn, maar dat daarentegen de omvang van bepaalde milieuproblemen ook veel groter is dan twintig jaar geleden. Kijk nu naar de ekologische oorlogsvoering: wie had dat kunnen denken, 20, 10, ja, 3 jaar geleden? Ik denk dus dat we nog voor verrassingen zullen komen te staan. Anderzijds in hart en nieren ben ik iemand die nooit wanhoopt. Ik denk dat we wel tot een ekologischer samenleving zullen komen.

Vrouwen

MR: *Hebt u er enig idee van hoe het komt dat zo weinig vrouwen actief zijn binnen de milieubeweging?*

MD: Dit gegeven is een realiteit. Er zijn overal te weinig vrouwen!

MR: *Hebt u met hen rekening gehouden bij het samenstellen van uw sekretariaat?*

MD: Jazeker. Maar je kan mijn inziens zo iets niet afdwingen: het is een langdurig maatschappelijk proces. Toch zit er een kontradiktie in: de vrouw is doorgaans veel gevoeliger voor milieuproblemen dan de man; nochtans zijn ze minder actief. Het is ook weer iets typisch mannelijks om tot actie over te gaan, om te ageren. Ik heb ook die behoefte om te tonen dat ik met milieu bezig ben. Mijn vrouw is ook milieubewust, misschien wel méér dan ik, maar zij blijft liever op de achtergrond. Als puntje bij paaltje

komt, zal ze wel mee opstappen, maar vraag haar niet om in een komitee te gaan zitten of vergaderingen bij te wonen. Als je de milieubeweging in een ruimer sociaal-kultureel perspectief zou bekijken, dan is ze per definitie eigenlijk iets vrouwelijks: ze vertegenwoordigt namelijk de zachte waarden, en niet prestatiegerichtheid, competitie, enz. Ik denk dat de man een beetje vrouwelijker zou kunnen worden, en de vrouw een beetje mannelijker, dus wat meer geëngageerd. Merkwaardig daarbij is ook dat veel vrouwen die zich mannelijker gaan opstellen, bijvoorbeeld in het bedrijfsleven, het mannelijke dominantiepatroon overnemen en óók zeer konsumptiegericht zijn. Maar daar zitten we dan op de fundamentele discussie van de verhouding ecologie-ekonomie, die volgens mij de kern van het debat is. Het is de ekonomie die fundamenteel moet veranderen. Zolang we geen ekologische ekonomie hebben, staan wij nergens.

MR: *Dus hier ligt volgens u de belangrijkste uitdaging voor de milieubeweging?*

MD: De milieubeweging moet de fundamentele drijfveren van de ekonomie pogen te achterhalen. Eenmaal die drijfveren gekend zijn, zijn we al een stap verder.

MR: *Wij zullen ons best doen. Dank u voor dit gesprek.*

**Bart Boets
Barbara De Coninck**

Het BBL-sekretariaat ergens in de zwoele jaren zeventig

FLITS EN

Frietetend België gooit elk jaar 250.000 papieren of plasticen frietzakjes weg. Dat konden onze Noorderburen niet meer aanzien. Het Nederlandse bedrijf Aviko heeft hier iets tegen gevonden. Sinds half december zijn er namelijk **frietzakken** op de markt die je kan opeten... Echt waar! We hebben ze zelf nog niet geproefd, maar de zakjes zouden van tarwe en aardappelbloem gemaakt zijn. De eerste proefekemplaren waren naar het schijnt wat smaakloos, maar dankzij de toevoeging van zout zouden ze zelfs naar frieten smaken. Op deze manier zou de legendarische liefde van de Belg voor frieten verzoend worden met zijn (minder legendarische) liefde voor het milieu. Maar... de zakjes zouden al na 20 minuten smelten. Even snel wezen dus.

De fabrikanten van de frisdranken Coca-Cola en Pepsi-Cola hebben officieel laten weten dat ze in 1991 in de Verenigde Staten flessen in herbruikplastic op de markt brengen. Op die manier willen ze bijdragen tot de bescherming van het leefmilieu. Volgens de bedrijven is het de eerste

keer dat kringloop-plastic gebruikt wordt bij de voorverpakking van voedingswaren. De Coca's en Pepsi's in "**recyclage-plastic**" zullen jammer genoeg uitsluitend in de Verenigde Staten worden verkocht. Hun aandeel in de globale drankenverkoop in plastic flessen werd echter niet gepreciseerd.

Naar het schijnt daalt de **autoverkoop** in de VS drastisch: in januari werden er maar liefst 28,5% auto's minder verkocht. Vooral de oorlog in de Golf zou de consumenten tot terughoudendheid aangespoord hebben. Bij Ford daalde de verkoop zelfs met 35%. Maar ook de Japanse autobouwers toonden zich kwetsbaar: Honda verkocht in januari liefst 52,6% minder auto's. General Motors is van plan ingrijpende maatregelen te treffen om de kosten te drukken in de moeilijke periode die de industrietak doormaakt.

Op naar een halvering van het autoverkeer?

Een **skateboard** is geen voertuig en bijgevolg is de gebruiker ervan volgens het verkeersregle-

ment een voetganger. Zo antwoordde verkeersminister Dehaene op een parlementaire vraag daarover. In sommige gemeentes worden immers speciale terreinen aangelegd voor skateboard-rijden, in andere gemeentes duldt men ze dan weer op de voetpaden, openbare gelegenheden, parken en winkelgalerijen, terwijl elders de uitoefening van hun hobby bij politiereglement verboden wordt. Aangezien de skaters, net als rolschaatsers, onder de voorschriften voor voetgangers vallen, moeten ze zich ook als zodanig gedragen. Dat wil zeggen dat ze zich moeten verplaatsen op het trottoir of de rand van de weg en dat ze zich zo moeten gedragen dat ze de andere weggebruikers niet in gevaar brengen.

De Belgische Boerenbond wil wat aan het imago van de landbouw gaan doen en lanceerde zelfverzekerd een campagne onder de naam "**Landbouw: zeker weten!**". Zie hier het verslag uit het weekblad van de Boerenbond.

"In de koude vriesnacht van vrijdag op zaterdag 2 februari trokken heel wat gildebesturen met al dan

niet bevroren lijmpap op pad om de landbouw-vriendelijke actie "Landbouw: zeker weten!" een 'gezicht' te geven op officiële aanplakborden, zelfgemaakte plakkaatjes en zo meer. Zaterdagmorgen jl. is het dus in heel wat Vlaamse dorpen een landbouwvriendelijk ontwakend geworden. (...) Vermits "dé landbouw" bij het grote publiek en in de media vaak in een minder goed daglicht zit, kwam deze actie zeker op tijd. Overschotten, vernietiging van voedsel, ingrepen in de natuur, milieuvervuiling vanuit de landbouw... de publieke opinie heeft er nogal eens last mee. Maar de verantwoording van de boer wordt nauwelijks gehoord!" Daar is bij deze iets aan gedaan...

De fabrikanten van de batterijmerken Varta en Panasonic werden door de Reklame Kode Kommissie in het ongelijk gesteld na een klacht over de betwifelbare "milieuvriendelijkheid" van hun produkten. De batterijen van Varta bevatten volgens de aanklager een geringe hoeveelheid kwik en cadmium (en niet 0% zoals de reclame beweerde), maar ook andere zware metalen zoals zink en mangaan en in zulke hoeveelheden dat zij altijd moeten beschouwd worden als chemisch afval. Batterijen vormen daarenboven in het afvalstadium nog al-

tijd een groot milieuprobleem, omdat ze onvolgende apart worden gehouden, milieuvriendelijke verwerking nog steeds niet mogelijk is en omdat ze bij verbranding luchtverontreiniging veroorzaken en bij kompostering de kompost besmetten. Varta beweerde echter in hun reclamefolder dat de batterijen geen vervuiling veroorzaken.

Tegen Panasonic was een gelijkaardige klacht ingediend. Ook in dit geval vond de Reklame Kode Kommissie de termen "milieuvriendelijk" en "ontziet het milieu" misleidend. De fabrikant mag echter wel zijn waar blijven aanprijzen als 'Panasonic Green'...

Uiteraard juicht de milieubeweging de uitspraken van de Kommissie toe: het wordt hoog tijd dat bedrijven stoppen met zich als milieuvriendelijk voor te stellen terwijl daarvan geen sprake is.

Indianen, zwarten, Latino's en Aziaten in de Verenigde Staten zijn het slachtoffer van "milieuracisme". Dat is namelijk de praktijk van grote bedrijven om hun afval te storten en te verwerken in gebieden waar juist veel etnische minderheden wonen. Deze beschuldiging werd begin december geuit op een conferentie van etnische gemeenschappen in de Amerikaanse stad Atlanta.

Het fenomeen milieura-

cisme werd voor de eerste keer aan de kaak gesteld door de onderzoeker Benjamin Chavis van de kristelijke commissie voor raciale gerechtigheid. Al in 1980 konstateerde hij dat grote chemische bedrijven hun meest vervuilende fabrieken bij voorkeur vestigden in gebieden met veel etnische minderheden en indianenreservaten. Ook maken diverse (aluminium)bedrijven zich schuldig aan het storten van chemisch en industrieel afval in o.a. een Mohawk-reservaat aan de grens met Canada.

De redenen voor die bedrijven om daartoe te storten en zich te vestigen, zijn niet verte zoeken. In deze afgelegen gebieden is er weinig controle van de federale overheid. Bovendien is de werkloosheidsgraad er zo hoog dat de bewoners al het werk aannemen dat ze kunnen krijgen, zelfs ten koste van hun gezondheid. Tenslotte hebben de politici weinig last van politieke druk om zich aan de regels te houden, omdat deze bevolkingsgroepen elektoraal niet interessant zijn. De vervuiling is er enorm en het is dan ook verbazend dat de etnische minderheden geen steun krijgen van de gevestigde milieubeweging ginder.

Welke de preciese omvang zal zijn van de olieramp in de Golf, staat nog niet vast hoewel iedereen ervan overtuigd is dat de

schade enorm zal zijn. In de trieste **top-10 van de ergste milieurampen** met olie, volgens het persagentschap Reuter, is de catastrofe in Koeweit nu al de tweede ergste aller tijden.

1. **Mexico 1979-'80** (een ontploffing op het olieplatform Ixtoc): 1,5 miljard liter ruwe olie
 2. **Koeweit 1991** (het openen van de pijpleiding van de olieputten bij Mina al-Ahmadi): 1,2 miljard liter
 3. **Iran 1983** (ontploffing op het olieveld van Nowruz): 600 miljoen liter
 4. **Zuid-Afrika 1983** (brand op de tanker Castillo de Bellver): 300 miljoen liter
 5. **Frankrijk 1978** (ramp met de Amoco Cadiz): 250 miljoen liter
 6. **Tobago 1979** (aanvaring tussen de tankers Aegean Captain en Atlantic Empress): 175 miljoen liter
 7. **Libië 1980** (ontploffing op een boorplatform): 160 miljoen liter
 8. **Barbados 1979** (brand op de Atlantic Empress): 155 miljoen liter
 9. **Groot-Brittannië 1967** (het zinken van de tanker Torrey Canyon): 140 miljoen liter
 10. **Griekenland 1980** (brand op de tanker Irenes Serenade): 120 miljoen liter ruwe olie
- Van een stipnotering gesproken...

door Bart Boets

WIJ ZEGGEN HET VLAKAF:

MINDER AFVAL

Je hebt zo van die momenten waarvan je denkt dat je die al eens eerder hebt meegemaakt. Dat «déjà-vu»-effekt hadden ook de milieugroepen toen ze het «ontwerp-afvalstoffenplan» onder ogen kregen. Een andere minister met andere aksenten weliswaar, maar hetzelfde gebrek aan doortastendheid om het afvalprobleem nu eens écht aan te pakken.

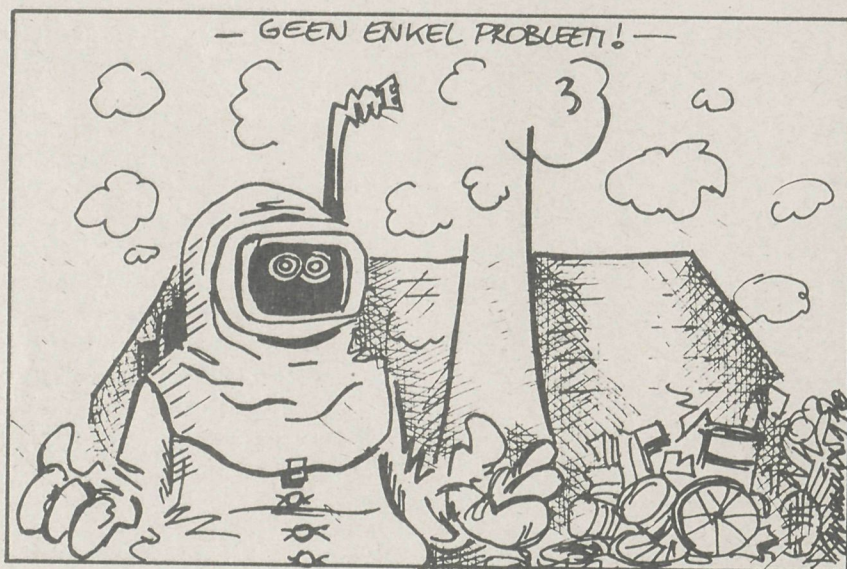
In 1985 tekende minister Lenssens een plan met als voorname beleidsoptie om per provincie een klasse I-stortplaats te installeren, waar de industrie de komende dertig jaar haar afval kwijt kon. De huidige milieuminister Kelchtermans wil per provincie een verbrandingsoven voor huishoudelijk afval bouwen. Van een echt voorkomingsbeleid, uitgewerkt in geplande en gefaseerde uitvoeringsbesluiten is helaas geen sprake.

Net zoals in 1985 heeft Aktiegroep Leefmilieu Rupelstreek (A.L.R.) de impuls gegeven tot een gezamenlijk verweer vanuit de milieubeweging. VLAKAF werd van onder het stof gehaald en deed op 29 januari 1991 zijn wederoptreden op de milieubühne.

Geen afvalverbranding

Afvalverbranding is geen oplossing voor ons afvalprobleem, integendeel. Bij verbranding verdwijnt het afval niet, maar het wordt omgezet in niet meer te controleren giftige stoffen die via het water en de lucht in het milieu terecht komen. Technologische gadgets zoals rookgaswassing e.d. kunnen daaraan niet verhelpen. De vorming van nieuwe gevaarlijke stoffen wordt niet vermeden, de zuivering is nooit 100% en het probleem wordt verschoven omdat men dan weer oplossingen moet zoeken voor de besmette filters en het zuiveringslib.

De Belgische verbrandingsovens staan daarenboven alom bekend om hun gebrekkige werking.

Niettegenstaande het feit dat diverse metingen onomstotelijk aantonen dat verscheidene ovens een rechtstreeks gevaar betekenen voor de volksgezondheid, weigert de overheid haar verantwoordelijkheid op te nemen. Meer zelfs, ondanks de slechte ervaringen met de bestaande ovens wil de overheid doorgaan op de ingeslagen weg en plant ze in Vlaanderen enkele «superovens». Het ontwerp-afvalstoffenplan zet tevens de deur open voor de privatisering van de afvalophaling en -verbranding en legt zo een decennia-lange hypoteek op een afvalvoorkomingsbeleid.

▲ Daarom eist VLAKAF:

- de onmiddellijke sluiting van de in overtreding zijnde afvalverbrandingsovens;
- de onmiddellijke en snelle afbouw van alle bestaande ovens;
- een moratorium op de bouw van nieuwe afvalverbrandingsovens;
- geen privatisering van de afvalsektor;
- en een strenge beteugeling van de afvalkriminaliteit.

Een schone produktie: ZERO 2000

Enkel door een beleid dat daadwerkelijk gericht is op het voorkomen van (voor het milieu en de volksgezondheid) schadelijke invloeden van produkten en produktieprocessen kan men echt greep krijgen op het afvalprobleem. Produktieprocessen moeten aangepast worden zodat ze beantwoorden aan de criteria van «schone produktie». Dat betekent dat ze met een minimum aan grondstoffen en energie en zonder de produktie van toxische stoffen dienen te verlopen. Produkten die, wanneer ze in de afvalberg terecht komen, een gevaar opleveren voor het milieu, dienen te worden verboden. De levensduur van

VLAKAF ?? VLAKAF !!

Het is genoegzaam bekend: onze geïndustrialiseerde wereld kampt met een enorm afvalprobleem; de industrie wil het afvalprobleem aanpakken door massaal afval te gaan verbranden; de overheid wil daar graag bij helpen en brengt zo de volksgezondheid in gevaar; overtredingen worden vaak door de vingers gezien.

Bovendien wordt er in elke Vlaamse provincie een superverbrandingsoven gepland, want er wordt alleen rekening gehouden met nog een stijging van de afvalproduktie. Het ontwerp-afvalstoffenplan zet tevens de deur open voor de privatisering van de afvalophaling en -verbranding (zie de belangstelling van ELEKTRABEL) en legt zo een decennia-lange hypoteek op een afvalvoorkomingsbeleid. Of om het met de woorden van de minister van binnenlandse zaken Louis Tobback te zeggen: «In dit land gebeuren dingen die aan het waanzinnige beginnen te grenzen.»

De milieubeweging kan deze kaakslag niet onbeantwoord laten. Ze maakt daarom een vuist en die vuist heet **VLAKAF**. **VLAKAF** staat voor **VLaams AKtiekomitee tegen AFval**. Het is een platform van meer dan twintig milieu-organisaties die hun krachten bundelen om de oude verbrandingsovens te sluiten, de nieuwe verbrandingsovens tegen te houden en een ander afvalbeleid af te dwingen.

Een ander afvalbeleid, zeggen we, en dan bedoelen we een grondig ander afvalbeleid als eerste stap naar een oplossing voor de ganse milieuproblematiek. Een beleid dat gebaseerd is op voorkomen van afval door invoering van schone produktieprincipes en de ontwikkeling van duurzame produkten. Dat moet eindigen in het uitbouwen van een kringloop-ekonomie als alternatief voor onze huidige wegwerp-ekonomie.

VLAKAF zal trachten door aanhoudende akties de huidige verbrandingsovens te sluiten en de bouw van nieuwe ovens te verhinderen. Wij zullen dit doen zowel door symbolische akties, protestmarsen en akties van burgerlijke ongehoorzaamheid, als door het ondernemen van juridische stappen.

De overheid en de industrie willen het vuur aan de afval steken, wij zullen hen het vuur aan de schenen leggen.

Wie wil branden, kan naar de hel. Wij willen de hemel op aarde!

VLAKAF

produkten moet worden verlengd. Eénmalige verpakkingen dienen verboden te worden.

Dit kan door een produktenbeleid waarbij de volledige kringloop van een produkt wordt geregeld. De nodige instrumenten om een dergelijk produktenbeleid te kunnen voeren, moeten worden uitgewerkt.

De invoering van een schone produktie kan niet worden gerealiseerd via milieubelastingen, enkel gericht op het financieren van een wankel milieubeleid, maar moet gebaseerd zijn op wettelijke bepalingen waarbij de overtreders zwaar beboet worden.

▲ Daarom eist VLAKAF:

- een systematische invoering van schone productieprincipes en een streng productiebeleid nu;
- de nul-vorming van gevaarlijke en/of overbodige afvalstoffen tegen de eeuwwisseling;
- en geen (gezins)milieubelasting.

Een recyclagebeleid voor het resterend afval

Afval dat niet kan worden voorkomen, moet in de eerste plaats worden herbruikt. Speelgoed dat de kinderen is ontgroeid, kleding, een oude fiets, afgedankte meubelen, enz. moeten via een systeem van kringloopwinkels bij nieuwe gebruikers terecht komen.

Afval dat niet kan worden voorkomen en niet kan worden herbruikt, zoals oude kranten, groente-, fruit- en tuinafval, enz. moet worden gerecycleerd. De recyclage van het huisvuil vereist de invoering van gescheiden huisvuilophaling en de uitbouw van een aangepaste verwerkingsinfrastructuur.

▲ Daarom eist VLAKAF:

- het opstarten van kringloopwinkels in elke gemeente;
- een systematische invoering van recyclageprogramma's in alle industriële sectoren;
- een verplichte gescheiden huisvuilophaling in minimum twee frakties, namelijk een fractie voor groente-, tuin- en fruitafval en

een restfractie; gevaarlijk afval moet (zolang het nog geproduceerd wordt, dus maximum tot het jaar 2000) apart worden opgehaald;

- en tenslotte de onmiddellijke bouw van voldoende komposteerinstallaties en de ontwikkeling van efficiënte sorteerinstallaties.

Eddy Stuer (A.L.R.)
namens VLAKAF

PRIJKBORD

VOGELS

Eind september 1991 verschijnt het boek **"Zijn er nog vogels?"**, een avifauna over het zuidwesten van Oost-Vlaanderen.

Landschappelijk gaat het om een deel van de Leie- en van de Scheldevallei, de Zwalmstreek en de westelijke Vlaamse Ardennen. Er worden 230 vogelsoorten uitvoerig besproken. Naast een algemene tekst rondom de problematiek per soort zijn er gegevens over doortrek en overwintering, en een recente broedvogel-inventarisatie (1988-90). Het boek telt ongeveer 500 blz. en wordt verlucht met zwartwit- en kleurenfoto's, tekeningen, grafieken en verspreidingskaartjes. Bij verschijning kost het 1.200 BF, zonder de verzendingskosten. Lezers van Milieurama krijgen echter de kans om tegen een gunstprijs vooraf in te tekenen (tot 31 maart 1991). Je kan dit het best doen door 975 BF te storten op rekening-nummer 891-2540092-60 van de Wielewaalafdeling Schelde-Leie, Burg. P. Ceuterickstraat 12, 9890 Asper. In deze prijs is de verzending inbegrepen. Een echte aanrader voor zowel de beginnende vogelaar als voor specialisten.

VERKEERSLES

Kinderen een veilig verkeersgedrag aanleren, is meer dan enkele lessen "verkeersveiligheid" in de klas. In het onderwijs raakt men er meer en meer van overtuigd dat de nadruk niet mag liggen op de theoretische kennis van het verkeersreglement, maar op de praktische gedragingen die voor het kind als

voetganger, fietser of passagier van belang zijn. Heel wat leerkrachten durven echter nog niet buiten de schoolmuren oefenen uit vrees voor de gevaren van het verkeer. Een grote stap voorwaarts wordt nu gezet door de mogelijkheid het **verplaatsbaar verkeersbord «verkeersles»** te gebruiken. De bedoeling van dit bord is de naderende weggebruikers te waarschuwen en zodoende de oefenende kinderen alsook hun lesgevers te beschermen. Het gaat om het gevaarsbord A23 (plaats waar speciaal veel kinderen komen) dat aangevuld wordt door een onderbord met het opschrift «verkeersles». Je kan het bord bij een firma van wegsignalisatie kopen (zie Gouden Gids) of in geval van beperkt budget kan je het zelf maken (let op de reglementaire richtlijnen). Belangstellende leerkrachten en begeleiders moeten wel eerst even contact opnemen met het gemeentebestuur en de politiecommissaris voor toelating. Dit initiatief gaat uit van het Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid en je kan er voor meer inlichtingen terecht op het nummer 02/244.15.43.

VISSERIJKOMMISSIE

Het jaarverslag 1990 van de provinciale Visserijkommissie Antwerpen getuigt van een offensieve en concrete aanpak ten bate van het milieu. De afgelopen jaren hebben wij, net als die commissie, moeten aanzien hoe de visstand in onze waterlopen stelselmatig achteruit ging door zowel de dalende kwaliteit van het water als het verlies aan structurele kwaliteit. Gepoogd werd deze

achteruitgang enigszins af te remmen door het stelselmatig herbepoten (nl. het terug op peil brengen van de visstand door het uitzetten van gekweekte vis) van rivieren en kanalen.

Sedert vorig jaar werd het aksent meer verlegd naar een offensief beleid ten bate van de verbetering en het behoud van de natuur hetgeen uiteraard de visstand en de visserij ten goede komt. Dit is noodzakelijk omdat er tot dusver weinig of geen verbetering van de waterkwaliteit is vast te stellen. Ook van het MINA-plan, dat de Visserijkommissie weliswaar toejuicht als eerste globale aanpak van de problemen, zijn op korte termijn niet veel concrete resultaten te verwachten. Daarom opteert de commissie voor een directe, kleinschalige aanpak.

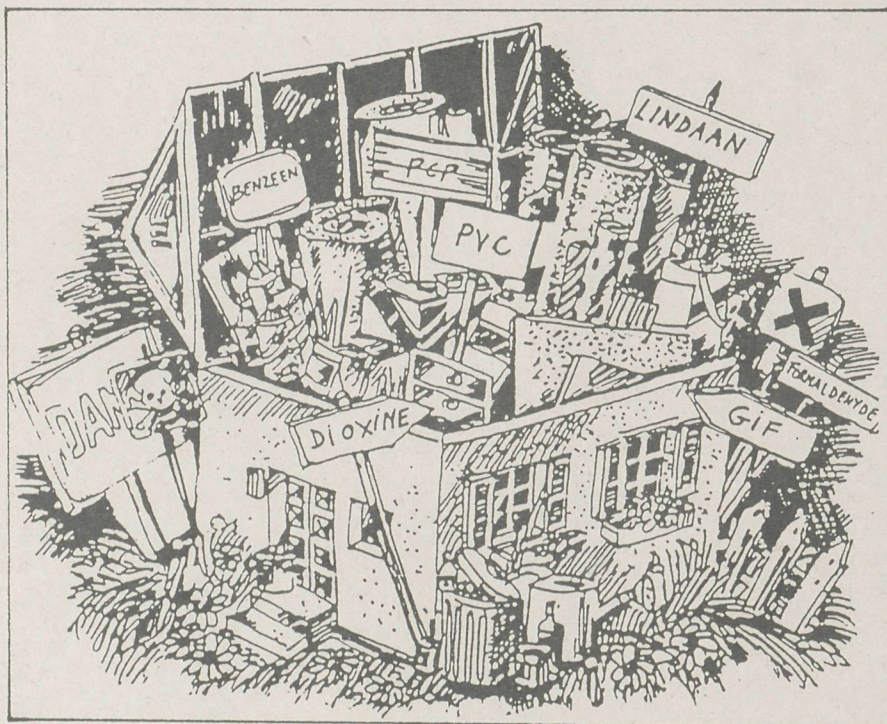
Het **jaarverslag** bevat ook een lijst met initiatieven die alle bijdragen tot het saneren en valoriseren van beken, rivieren en kanalen. Ook de moeilijkheden van hengelaars met watergebonden vormen van recreatie blijven niet onbesproken. Geïnteresseerden kunnen het integrale jaarverslag 1990 schriftelijk of telefonisch aanvragen op het volgende adres:

Provinciale
Visserijkommissie van
Antwerpen
Koningin Elisabethlei 22
2018 ANTWERPEN
03/216.96.96

door Bart Boets

Water- en luchtvervuiling, ook bij jou thuis... ?

De Amerikaanse luchtvaartorganisatie NASA heeft tijdens de voorbije 15 jaar naar kostvriendelijke, natuurlijke middelen gezocht voor de opruiming van onze vervuilde omgeving. Biotechnologie werd ontwikkeld om gerecycleerd water te behandelen, dat vervuild was door gevaarlijke, giftige chemikaliën. Technologie die gebruikt maakt van biologische processen werd ontwikkeld om verdere luchtvervuiling tegen te gaan. Hoe ingewikkeld dit alles ook mag klinken, je kan er zeer eenvoudig gebruik van maken om in je eigen werk- en leefomgeving voor proper water en zuivere lucht te zorgen. Hoe ? Dat verneem je in dit artikel.

WATER

Vervuild water

De vervuiling van het drinkbaar oppervlakte- en grondwater neemt steeds grotere proporties aan. Geen enkele regio van ons Vlaamse land blijft van deze problematiek gespaard. In bepaalde gebieden is het oppervlakte- en grondwater dermate door lekkende riolen, mazouttanks, septische putten, landbouw en industrie besmet dat het leveren van zuiver drinkbaar water steeds moeilijker wordt.

Het beperkt voorradig zijn van zuiver drinkbaar water en de nog steeds toenemende pollutie worden de grote problemen voor de komende decennia en generaties. Het antwoord op deze crisistoestand is het zo economisch mogelijk zuiveren van vervuild water. De mechanische klassieke waterzuiveringsstations zijn te energie-intensief, te kompleks en peperduur. Bovendien hebben ze een te laag rendement om in landelijke gebieden, kleine dorpen en steden gebruikt te worden. Kleine leefgemeenschappen (waartoe ook het gezin behoort) hebben liever eenvoudige, goedkope en gemakkelijk te onderhouden systemen.

Een natuurlijke oplossing

De NASA heeft gedurende de laatste 15 jaar het gebruik van planten en mikro-organismen uitgetest om water en lucht te zuiveren. Er werd na lang en uitgebreid onderzoek een "bio regenerating life support"-systeem ontwikkeld voor de toekomstige stations in de ruimte, op basis van natuurlijke organismen en planten.

De eerste proef die op dit vlak werd ontwikkeld, betrof het gebruik van waterhyacinten (eichhornia crassipes) in plaats van de gebruikelijke geactiveerde bezinkingsprocessen om het afvalwater te zuiveren. Dit bleek een aanzienlijke kostenbesparing op te leveren. In 1976 werd deze technologie ook toegepast in de stad San Diego bij het behandelen van huishoudelijk afvalwater. Door de positieve ervaringen met de hyacint werden ook andere plantensoorten in de loop der jaren aan de studie toegevoegd.

Waterzuivering, ook bij jou thuis...

In de Verenigde Staten werden reeds een 40-tal grotere en kleinere projecten gerealiseerd die planten gebruiken bij de behandeling van vervuild afvalwater komende van industrie, landbouw en kleine leefgemeenschappen. Het is echt niet moeilijk om zo'n systeem ook bij jou thuis te bouwen.

De basis van het plantenwaterzuiveringssysteem is de tolerantie van bepaalde planten tegenover gif, zouten, schadelijke stoffen en klimatologische omstandigheden. Wanneer het om de zuivering van afvalwater gaat, worden goede resultaten geboekt met lisdodde, bies, liesgras, gele lis, riet,... die in een bepaalde volgorde worden aangeplant. De meest resistente planten komen in de eerste bakken terecht. De iris-achtigen voelen zich goed thuis in het meest vervuilde water. Sommige andere planten kunnen er nauwelijks een dag overleven. De bakken met de verschillende planten kunnen op een harmonische wijze in de tuin worden verwerkt.

Het huishoudelijk afvalwater van keuken, badkamer en schoonmaakbeurten bevat heel wat vetten en detergents en moet een "klaringsproces" ondergaan door middel van een vetafscheider. Deze

ontvetter is bestemd om het huishoudelijk afvalwater, dat rijk is aan vetstoffen, tegen te houden gedurende de tijd die nodig is voor de klaring en om de vetstoffen op te vangen. Op een bepaald ogenblik treedt er een mikro-afbraakproces op en worden de vetstoffen van de dunne stoffen gescheiden. De vetstoffen worden afgebroken en bezinken in een bak.

Het water van het toilet en de faecaliën (uitwerpselen) worden opgevangen in de septische put of vloeibaarmaker. De lichtere stoffen drijven boven en gaan samenkomen tot een dikke laag, terwijl de zwaardere stoffen zinken. Onder invloed van bacteriën komt er een natuurlijke gisting op gang. De zwaardere stoffen ontbinden en worden vloeibaar, wat gepaard gaat met het vrijkomen van gassen, een stijging van de temperatuur en de vermindering van de hoeveelheid slib. Om de zes maanden moet 80% van het slib uit het eerste vak en al het slib uit het tweede vak worden verwijderd. De vloeistof blijft gemiddeld 7 tot 10 dagen in de vloeibaarmaker. Daarna moet het water nog reukloos worden gemaakt en de ziektekiemen vernietigd: dit is het werk van het bacteriënbied. Tijdens het zuiveren van het afvalwater worden de afvalstoffen door de wortelstelsels van de waterplanten opgenomen en gezuiverd. Bij het opbouwen van de lagune worden de planten gegroepeerd in verschillende vakken. In de eerste en meest vervuilde vakken bevinden zich lisdodde en bies, gevolgd door liesgras en gele lis. In het laatste vak staat riet. Voor de oppervlakte en capaciteit van het plantenveld moet men rekenen op 2 m² per persoon. Het vervuilde water dat de volledige kringloop van het waterzuiveringssysteem doorloopt, zal voor 98% gezuiverd zijn.

Voor meer praktische informatie over het afvalwaterzuiveringssysteem kan je terecht bij M. Daelemans op het nummer 013/77.33.13.

LUCHT

Vervuilde lucht

In augustus 1989 werd door EPA (Environmental Protection Agency) een rapport overgemaakt aan het Amerikaanse Congress met betrekking tot de luchtkwaliteit in gebouwen. Het rapport bevestigde dat genoeg bewijzen voorhanden zijn om te besluiten dat de luchtvervuiling de oorzaak kan zijn van akute en chronische gezondheidsproblemen. De economische impact hiervan is een bijna niet te schatten bedrag. Terwijl de geneeskunde vroeger vooral te maken had met allerlei vergiftigingen door een plotselinge blootstelling aan HOGE dosissen, gaat bij het zogenaamde "**sick building syndrome**" de aandacht meer en meer naar de ernstige gevolgen die ontstaan door langdurige blootstelling aan LAGE concentraties toxische stoffen. Kenmerken hiervan zijn ogenschijnlijk onschuldige irritaties, ademhalingsstoornissen en allergieën.

Ook in de moderne woning

In de vroege jaren '50 was Dokter Theron G. Randolph één van de eerste artsen om luchtbezoedeling binnenshuis te associëren met allergieën en andere chronische ziektes. Zo hebben hooikoortspatiënten tijdens bepaalde perioden van het jaar last van allergische reacties omwille van die bezoedeling. Bed en matras bijvoorbeeld zijn broeinesten voor stofmijten, schimmels en bacteriën, alsook vochtige plaatsen zoals keukens, douche en badkamer. Evenzo is vervuiling in de moderne woning vergroot. Gedurende de voorbije 25 jaar zijn de aard van bouwmaterialen en meubelen grondig gewijzigd. Huishoudelijke producten zoals schoonmaakmiddelen, insecticides, lijmen, luchtverfrissers, haarlak, schoen-

smeer, markeerstiften en schoonheidsprodukten voegen nog meer syntetische chemikaliën toe aan onze binnenhuisatmosfeer. De energiekrisis van 1973-'74 maakte de reeds toenemende luchtvervuiling in gebouwen alleen maar erger. De ventilatiemogelijkheden van kantoorgebouwen, flats, huizen en hospitalen werden beperkt om het verbruik van kostbare energie aanzienlijk te verlagen. Daarnaast komt veel verontreiniging voort uit slecht geventileerde gas- en verwarmingsinstallaties, tabaksrook, kachels, auto's en open haarden.

Kamerplanten lossen goedkoop luchtverontreiniging op

Een relatief simpele oplossing voor het ingewikkelde probleem van de luchtvervuiling op aarde werd door NASA ontdekt tijdens de ontwikkeling van biotechnologische toepassingen voor een langdurig verblijf in ruimtevaartstations. Dr. Bill Wolverton, een NASA-wetenschapper, heeft gedurende 20 jaar deze onderzoeken geleid. Door de zeer gunstige resultaten met planten voor afvalwaterreiniging is hij op het idee gekomen ook kamerplanten te gebruiken voor luchtzuivering in leef- en werkruimten. Dr. Wolverton ging nog verder met zijn onderzoek en ontwikkelde zelf een filter die hij vlakbij de plantenwortels aanbracht. Aangedreven door een kleine luchtpomp slaagde hij erin het luchtzuiverend vermogen van deze planten die van nature uit "trage ademers" zijn, 10 maal te vergroten.

Filter

Het kon niet anders of deze technologie zou een toepassing vinden in onze dagelijkse leef- en werkomgeving. In ons land werd door Plantservice nv een eenvoudige filter ontworpen volgens de

aanduidingen verstrekt door de NASA. Deze maakt gebruik van actieve koolstof en kan zonder moeite door iedereen in een reeds bestaande plantenbak worden aangebracht. De actieve koolstof vertoont een aanzienlijke poriënstructuur waardoor grote hoeveelheden schadelijke stoffen, zoals formaldehyde, benzeen, koolmonoxyde en zelfs sigarettenrook, kunnen worden opgenomen en vastgehouden. De aanwezige mikro-organismen in de wortelzone zorgen dan op hun beurt voor de afbraak van deze voor de mens schadelijke stoffen. Het meest verbluffend is echter dat de plant in staat is deze afvalstoffen om te zetten tot voedingsstoffen voor de plant, en hierdoor als het ware de actieve koolstof op biologische wijze regenereert, waardoor de filter nooit hoeft te worden vervangen. Het filtersysteem activeert bovendien de luchtcirkulatie waardoor grote hoeveelheden gezuiverde lucht versneld in de omgeving worden gebracht.

Voor meer informatie over luchtzuivering neem je best contact op met T. Knegtel op het groene nummer 15.51.56 (zonder kengetal).

Leve de kleinschaligheid

Planten zijn dus meer dan louter wat decoratie. De studies van de NASA naar levende planten als actieve water- en luchtzuiveraars, bewijzen dat overduidelijk. En het is des te prettiger wanneer we van dit grootschalig onderzoek gebruik kunnen maken om onze eigen vervuilde werk- en leefomgeving te zuiveren. Iedereen wil toch zuiver water drinken en gezonde lucht inademen. Waarom beginnen we dan niet bij ons zelf op kleine schaal, omdat men er op gewestelijk, nationaal en internationaal nivo toch maar niet in slaagt?

Bart Boets

Met dank aan Marc Daelemans (waterzuivering) en Toon Knegtel (luchtzuivering).

Last van hoofdpijn, duizeligheid, droge keel, oog- of neusirritaties hoesten of overgevoeligheid?

De oorzaak ligt vaak bij schadelijke stoffen die u omringen. NASA geeft U de oplossing: luchtzuiverende interieurbeplanting

Meer info!
Bel ons groen nummer:

155.156

Fax: (03) 8300.745

ACTIV GREEN
voor een gezond
werk- en leefklimaat

De Golfoorlog: een nekslag voor de duurzame ontwikkeling?

In de loop van 1990 is de belangstelling voor de samenhang tussen milieu, vrede en ontwikkeling in een ware stroomversnelling terechtgekomen. Het in het "Brundtland-rapport" ontwikkelde begrip «duurzame ontwikkeling» werd een belangrijke strategische lijn voor het wereldmilieubeleid. De Muur viel, ontwapening werd in de praktijk gebracht en de wereld kreeg nieuwe hoop. Overal werden rond duurzame samenleving artikels gepubliceerd, akties gevoerd, projecten opgezet, samenwerkingsverbanden gesloten tussen verschillende nieuwe sociale bewegingen en socio-kulturele organisaties... Het tij was aan het keren. Het leek er zelfs even op dat men verder wilde gaan dan alleen maar mooie stellingen op papier of gewichtige politieke uitspraken. Men stond op het punt om de daad bij het woord te voegen. De tijd van slogans leek voorbij.

In de nacht van 16 op 17 januari vielen echter de eerste bommen op Irak. In één klap werd hiermee de grote hoop en de massale roep naar een duurzame samenleving, op een maatschappij die de komende generaties niet in gevaar brengt, de grond ingeboord. Het weze duidelijk: we veroordelen met klem de inval van Irak in Koeweit. Maar ondertussen gaat de oorlog

om heel andere dingen: de controle over energiebronnen, het regionaal machtsevenwicht, de «pax Americana», het verband met andere regionale problemen als de Palestijnse kwestie...

Is dit alles dan voor de milieubeweging een ver-van-mijn-bed-(TV)-show, een probleem voor alleen maar de vredesbeweging? Zeer zeker niet.

Zo zijn er de materiële feiten op korte termijn: het verlies van duizenden mensenlevens (het is totaal zinloos een onderscheid te maken tussen burgers en soldaten; mensen zijn mensen...), enorme sommen geld die weggebombardeerd worden (1 maand Golfoorlog = 6.000 jaar 11.11.11.-aktie...), de dreiging van chemische, bakteriologische of nukleaire wapens, enorme hoeveelheden voorraden aan uitputbare grondstoffen die verspild worden of in rook opgaan.

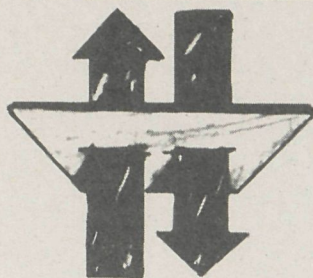
Maar de Golfoorlog dreigt ook zijn sporen na te laten in de geesten van de mensen: het feit dat oorlog «onvermijdelijk» was, dat bewapening ten eerste «gewenst» is, ook nukleaire wapens. Heel even heeft men het over «vredesdividend» gehad, het kanaliseren van geld dat door de internationale spanning nu niet meer naar defensie diende te gaan, naar maatschappelijk-waardevolle projecten (milieu, derde wereld,...). Met de Golfoorlog is die hoop

meteen de kop ingedrukt. De volledige maatschappelijke beweging rond duurzame ontwikkeling (vredesbeweging, derde wereldbeweging, milieubeweging...) krijgt met de Golfoorlog een nekslag die ons voor jaren dreigt te verlammen.

De milieubeweging moet dan ook haar verantwoordelijkheid opnemen. We zijn een beweging die werkt aan een samenleving die draait zonder de toekomstige generaties in gevaar te brengen, die mens en milieu en de verscheidenheid van levenswijzen in de wereld respecteert. We moeten dan ook de fundamentele diskussies over economische groei, machtsverhoudingen in de wereld, rechtvaardige wereldhandel, enz. met des te meer nadruk aanzwengelen.

Op korte termijn betekent dit dat we ons ondubbelzinnig moeten inschakelen in het verzet tegen de Golfoorlog. Samen met alle andere mensen met gezond verstand is onze eis "STOP DE OORLOG IN DE GOLF!". Praten, niet vechten. We moeten snel en krachtig reageren omwille van de toekomst van de milieubeweging en boven alles: omwille van het voortbestaan van deze planeet !

Peter Bossu
Johan Vandenbussche

LEDENBLAD

AKTIEGROEP LEEFMILIEU RUPELSTREEK

Sinds 1 januari 1984 is de Rupelstreek «stortvrij». Maar als we niet opletten keert in 1991 het afvalspook terug in de gedaante van een reusachtige verbrandingsoven te Schelle. Electrabel wil de Interescout te Schelle immers ombouwen tot één van de 5 Vlaamse super-ovens voor huishoudelijk afval. Verschillende gemeentebesturen hebben daartegen reeds geprotesteerd.

Aktiegroep Leefmilieu Rupelstreek (ALR) staat straks 20 jaar op de milieubarrikades. Immers of het nu om storten of verbranden gaat, de Rupelstreek lijkt steeds binnen de prijzen te vallen van het afvalkapitaal. Het is een schrale troost dat Electrabel van een klein deel van de warmte elektriciteit zal maken. De gebruiker mag in elk geval drie keer betalen: (1) bij de aankoop van bijvoorbeeld een frisdrank in PET-fles, (2) een belasting voor het ophalen van huisvuil en (3) op de elektriciteitsrekening.

Maar het ergste is dat we moeten betalen met onze gezondheid. Zure regens, dioxines en andere ziekmakers, ze komen allemaal uit de schouw van

een verbrandingsoven. En natuurlijk weten Electrabel en de verantwoordelijke politici dat ook, maar ze hebben er blijkbaar wel belang bij om dat tegen te spreken.

Net zoals vroeger bindt het A.L.R. de strijd aan tegen het afvalkapitaal, omwille van ieders gezondheid. Op zondag 10 februari jl. is er een betoging geweest tussen de sneeuwvlagen door om onze eisen kracht bij te zetten. De opkomst toonde ongetwijfeld aan dat de bevolking achter ons staat.

NATUUR- EN STEDESCHOON

De Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedschoon werd gesticht in 1910 en bestaat dus al ruim 80 jaar. Toen al maakten de initiatiefnemers zich zorgen over het leefmilieu. Onafgebroken heeft de vzw geijverd voor de bescherming van waardevolle landschappen en bouwkundig erfgoed. Bovendien bleef ze in Vlaanderen meer dan 30 jaar de enige natuurvereniging. Op basis van haar rijke ervaring heeft deze vereniging de groeiende milieubewustwording kunnen begeleiden. Natuur- en Stedschoon is

immers stichtend lid van het Nationaal Verbond voor Natuurbescherming (1952), het Centrum voor Natuurbeschermingseducatie (1966) en van Bond Beter Leefmilieu (1971). Natuur- en Stedschoon staat nog steeds in de bres voor het leefmilieu via acties voor een efficiënte wetgeving inzake natuurbehoud en monumentenzorg, voor de oprichting van landschapsparken en voor de realistische en verantwoorde molenzorg. Zij doet dit door een inventarisatie te maken van de Vlaamse landschappen, door tussenkomsten bij de overheid en bij privépersonen en via voorlichting, congressen en contacten met zusterverenigingen.

Ter gelegenheid van het jubileumjaar 1990 werd voor de eerste keer de prijs Herman Delaunois uitgeschreven. Aan de deelnemers werd gevraagd om een zo gedetailleerd mogelijke visie weer te geven van het begrip «landschapspark» in Vlaanderen. Het was immers Herman Delaunois die deze idee in januari 1966 lanceerde en verdedigde met de bedoeling leefbare gebieden op te richten waar waardevolle elementen van landschap en cultuurhistorische relikten bewaard zouden blijven. De jury besloot uiteindelijk de prijs niet toe te kennen maar

waardeerde wel twee landschapsparken, nl. dat van Herk en Hombeek en dat van Heuvelland.

KOMIMO

Het KOMitee voor Milieu en MOBiliteit (KOMIMO) zet een toch wel bijzonder experiment op rond jongeren en mobiliteit. Hogeschoolstudenten gaan gedurende enkele maanden de uitdaging aan om de auto te laten staan en over te stappen op andere, milieuvriendelijker vormen van vervoer. In verschillende hogescholen in Vlaanderen werden er eind januari, begin februari starthappenings gehouden waar via video's en gedrukte informatie een kleurrijk beeld wordt gegeven van de mogelijkheden van alternatieve vervoerswijzen, zoals de trein, tram en bus, maar ook de fiets en waarom niet... te voet.

Studenten die deelnemen aan het experiment, ondertekenden een «mobiliteitskontraat». Ze brengen gedurende twee maanden in een «projekt-agenda» verslag uit van hun ervaringen. Het doel van het projekt is jongeren kennis te laten maken met een «alternatieve verplaatsingscultuur». Anderzijds heeft het ook als doel verkeersproblemen op te

sporen. Maar ook de problemen die jongeren ondervinden bij de overschakeling van auto op andere vormen van vervoer, komen aan bod. In verschillende scholen werd de thematiek ingebouwd in het lessenpakket. Momenteel doen vooral scholen uit Gent en Antwerpen mee. Voor meer informatie kan je terecht bij Dirk Van Regenmortel 091/23.49.18.

WERKGROEP WATER

Met stijgende verbazing neemt de Werkgroep Water midden januari kennis van de door verschillende instanties gedane uitspraken aangaande mogelijke ekologische rampen in Koeweit en Saoedi-Arabië moesten de olievelden aldaar in brand gestoken worden. Ruwe olie (crude oil) is een substantie die niet of nauwelijks vluchtig is, dus niet-ontpofbaar en nauwelijks brandbaar. Dit wil niet zeggen dat een oliebrand onmogelijk is, hij moet wel aangestoken worden bij voorkeur door middel van een sekundaire brand. Het gebruik van springladingen haalt weinig uit, gezien de drukgolf en de luchtverplaatsing brand onmogelijk maken.

Bombardementen op olie-installaties zullen wel voor behoorlijk wat materiële schade kunnen zorgen, maar indien sekundaire branden uitblijven die als lont kunnen dienen, bestaat er weinig gevaar voor ontvlaming van de oliebronnen en een eventueel daaraan verbonden grootschalige milieuramp.

Het is de overtuiging van de Werkgroep Water dat een milieuramp in Koeweit en Saoedi-Arabië ver af is.

Mocht één der partijen er toch in slagen om oliebronnen in brand te steken, dan is het blussen ervan redelijk eenvoudig gezien het aanwezige wapenarsenaal. Een bombardement met depressiebommen is dan de aangewezen manier om het onheil te keren. Gebruik van springstoffen bij blusoperaties is een zeer beproefde techniek die van Red Adair een bijna mythische figuur maakte.

Het is eveneens verkeerd om een parallel te trekken tussen de oliebranden die zich in Texas en de Golf van Mexico hebben voorgedaan en de situatie in het Midden-Oosten. Die vergelijking gaat namelijk niet op vanwege de verschillen die er bestaan tussen bijvoorbeeld Mexicaanse, Noordzee- en Koeweitse olie.

WWF

WWF doet een dringende oproep om een einde te maken aan de vrijwillige lozing van miljoenen liters ruwe olie in de Golf en waarschuwt de betrokken partijen ervoor dat deze gewilde vernietiging van het leefmilieu wel eens onherstelbare schade aan de kwetsbare levensgemeenschappen in het Golfgebied zou kunnen aanbrengen. De gevolgen van een olielozing van een dergelijke omvang zijn inderdaad niet te verwaarlozen. Het mariene ecosysteem is op die plaats immers bijzonder kwetsbaar: voor de eerste keer in de geschiedenis hebben we te doen met een lozing in een ingesloten zee, waarvan het water slechts om de 200 jaar ververscht wordt. Bovendien is het water er vrij ondiep. Bepaalde habitats

zoals koraalriffen, die alom bekend staan voor hun hoge biologische diversiteit aan soorten, lopen nog het meeste gevaar. Ook voor de reeds bedreigde mariene schildpadden, de zeevogels, de dolfijnen en de voor de voeding van de mens zo belangrijke diersoorten, zou deze lozing zeer nefaste gevolgen kunnen hebben. Zelfs de grote parelkwakerijen en de miljoenen trekkende watervogels die over het gebied vliegen, lopen groot gevaar!

We mogen trouwens even-

min vergeten dat de effecten van dergelijke olierampen op bijzonder lange termijn gevoeld zullen worden. De massale sterfte van diersoorten is ongetwijfeld het meest directe en zichtbare gevolg, misschien ook het meest shockerende, maar de vergiftiging van dit waardevolle mariene ecosysteem zal zich veel langer laten voelen, en zal zonder twijfel ook veel (nutteloze) economische schade toebrengen.

door Bart Boets

In Memoriam Thierry De Schuyter

25 januari 1991. Thierry is niet meer. Op 29-jarige leeftijd kwam hij om ten gevolge van een werkonval in de Zeebrugse haven. Hij liet Tilly en zijn twee kindjes achter. Wij delen in hun verdriet en wij wensen de ganse familie alle sterkte toe om dit verlies te kunnen dragen.

Ik ken Thierry al lang, sedert de zomer van 1977. We bewaakten samen in Het Zwin, en speurden doorheen de hele Zwinstreek naar vogels van diverse pluimage. We trokken samen naar de Camargue, de ganzengebieden in Nederland, Cap Gris Nez... Het verlies van een goede vriend doet steeds pijn.

Thierry behoorde tot de kleine groep van top-ornitologen. Omwille van zijn soortenkennis en zijn niet aflatende motivatie (hij reed in hartje winter met de moto langsheen de hele Vlaamse kust!), werd hij door iedereen gerespekteerd.

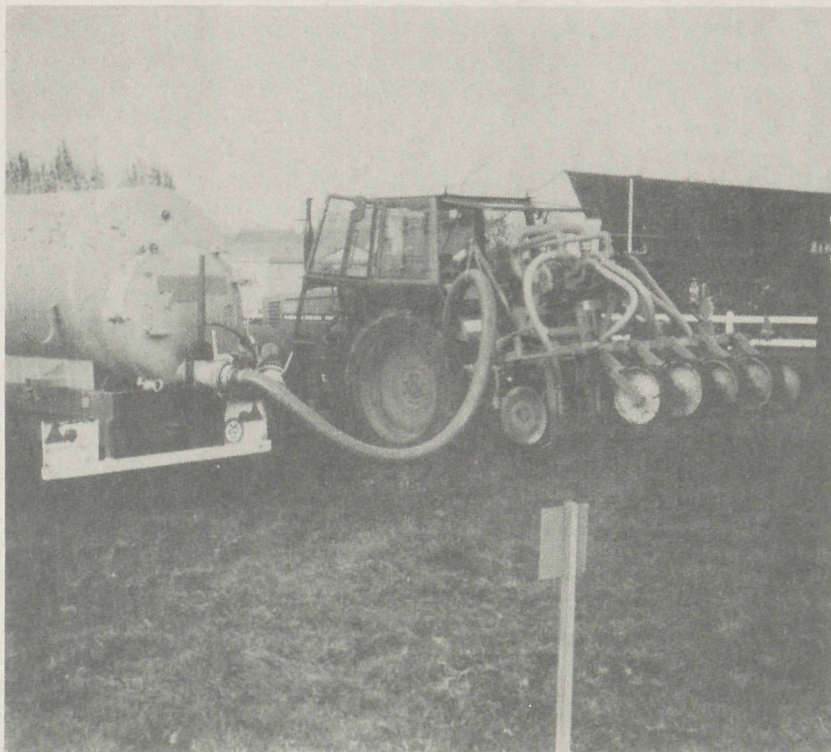
Een groot aantal «vogelaars» had het soms moeilijk met Thierry. Hij was immers konsekvent en stelde het belang van de vogels boven het kijkplezier. Hij heeft er talloze keren voor gezorgd dat een sternenkolonie in het Zeebrugse niet werd platgetrapt door een horde soortenjagers, die ongedisciplineerd de opgespoten terreinen afschuiden naar zeldzame dwaalgasten. De laatste jaren moest hij de haag van Heist, zijn ringgebied, afschermen voor dezelfde meute «vogelliefhebbers».

Vlaanderen is een stille, maar harde natuurbeschermer verloren...

Dirk Vercammen

Mestbeleid kan nog alle kanten uit

Begin januari kreeg Vlaanderen na jarenlang gepalaver eindelijk een mestdecreet goedgekeurd. De Vlaamse Raad kreeg het als nieuwjaargeschenk voorgeschoteld en heeft het fiat gegeven. Zodra het in het Staatsblad verschijnt, wordt het operationeel. Wie de besluitvorming het laatste jaar enigszins gevolgd heeft, zal het niet verbazen dat het dekreet vanuit milieu- en natuuroogpunt verre van ideaal is. De landbouwsector in het algemeen en de Belgische Boerenbond in het bijzonder hebben immers zwaar op de tot standkoming van het dekreet gewogen. De milieubeweging deed wat ze kon, maar moet het, als het op politieke druk aankomt, nog steeds tegen de zware landbouwbelangen afleggen...

Beter één dan geen

Toch is het in dit geval beter een niet-ideale wetgeving te hebben, dan geen. De situatie «op het veld» verergert immers van jaar tot jaar. Bovendien wordt de ernst ervan nog door velen onderschat. Enkele voorbeelden tonen dat duidelijk aan. De varkensstapel steeg tussen 1986 en 1989 met bijna 20%. Tenminste, als men zich baseert op de NIS-cijfers. Het is een publiek geheim dat het er in werkelijkheid, zeker na de recente regularisatie, veel meer zijn. Ook de verzuring slaat steeds harder toe. Recent Nederlands onderzoek wees uit dat 20 tot 25 procent meer verzurende stoffen op de bodem neerslaan dan de officiële beleidsplannen tot nu toe aannemen. De recente gegevens zijn gebaseerd op rechtstreekse metingen terwijl officiële cijfers (ook in het MINA-plan) via modelberekeningen werden bekomen. Bovendien zou de ammoniakbijdrage aan de zure neerslag tot de helft hoger liggen: 40 à 45 procent in plaats van ongeveer 30 procent. En tenslotte treedt er hoogstwaarschijnlijk in de Vlaamse concentratiegebieden reeds fosfaatdoorslag op. Steekproeven van de RUG in West-Vlaanderen wijzen in die richting. In Nederland beschouwt men meer dan 10 procent van het landbouwareaal als fosfaatverzaagd. Als we weten dat de gemiddelde mestdruk per hektare in Vlaanderen groter is, dringt zich minstens een brede screening van het Vlaamse areaal op.

Jammer

Redenen genoeg om een snelle goedkeuring van het mestdecreet te verantwoorden. Nochtans zitten in het dekreet nog verschillende knelpunten die de milieukwaliteit niet ten goede zullen komen. De Bond Beter Leefmilieu en Natuur-

reservaten hebben in de bespreking van het mestdecreet in de Commissie Leefmilieu van de Vlaamse Raad deze knelpunten (voor de zoveelste maal) onder de aandacht gebracht. Jammer genoeg werd op de meeste ervan niet ingegaan.

Waar gaat het precies om?

Een eerste probleem is uiteraard **de normering**, de kern van het beleid. Bij het voorstellen van het MINA-plan engageerde minister Kelchtermans zich tot een evenwichtsbemesting. In het definitieve decreet werd alleen nog een beginfase opgenomen. De einddoelstellingen staan er niet expliciet in wat betekent dat het doel van het mestbeleid nog volledig in de mist zit. Positief is daarentegen wel dat de norm voor maïs in ekstremis van 250 tot 200 kg fosfaat/ha/jaar is verlaagd waarmee maïs op hetzelfde nivo als gros terecht komt. Dit voorkomt het omzetten van vaak ekologisch waardevol grasland tot maïs om er 50 kg fosfaat meer kwijt te kunnen. De nodige verscherping van de normen in ekologisch waardevolle gebieden is echter nog niet uitgewerkt.

Gemiste kans

Een tweede knelpunt is **de weinig opbouwende aanpak naar de familiale landbouwer toe**. De progressieve heffing op mestoverschotten uit de vroegere ontwerpversies is verdwenen. Dit gaat ten koste van de kleinere, familiale en grondgebonden landbouw die nu relatief meer gaan moeten betalen. Verder is er het decreet vooral gestoeld op verspreiden en controle. Dit laatste (de administratieve handhaving) wordt in de praktijk onmiskenbaar de achillespees van het mestbeleid. Milieutechnische voorlichting op bedrijfsnivo daarentegen kan de mineralenverliezen veel meer beperken, maar daarin neemt het

decreet geen konkrete initiatieven. Een gemiste kans.

Op een kier

Tenslotte is ook aan **de produktiekant** nog niets gedaan. Het decreet zet de deur voor een volumebeleid op een kier, maar doet niet echt iets. Terwijl het duidelijk is dat de totale veestapel niet verder mag toenemen (dat geeft ook de Boerenbond sinds kort toe!) als men de feiten niet wil blijven achterna hollen. Ondertussen stijgt de veestapel wel, de NIS-cijfers tonen het zwart op wit aan.

Mysterie

Een eigenaardigheid is de aanpassing van de uitscheidingscijfers per dier die de Commissie Leefmilieu nog heeft doorgevoerd. Voor de grondgebonden diersoorten (nl. runderen) zijn deze gestegen, voor de niet-grondgebonden (nl. varkens) zijn ze gedaald. Voor de sectoren zelf is dat voor de runderen een nadelige evolutie, maar voor de varkenssector een voordelige. Het lijkt alsof de cijfers zijn aangepast ten voordele van de varkenshouderij. Bovendien zijn de cijfers in het decreet **jaarcijfers** (bv. 5,00 kg fosfaat voor mestvarkens). In de tabellen van het SERV-advies daarentegen variëren deze jaarcijfers van 6,3 tot 8,5 kg per jaar. Een mysterieuze zaak!

Deus ex machina

Veel in het decreet is dus nog niet ingevuld. Daarvoor heeft het beleid een deus ex machina in het leven geroepen: de Stuurgroep Vlaamse mestproblematiek. Deze moet alle zogenaamde wetenschappelijke dispuuten uitklaren en de minister adviseren voor de verdere invulling van het decreet. Landbouwsector en milieubeweging krijgen er elk 4 van de 16 zetels, de rest wordt ingevuld met SERV-leden en

wetenschappers. Gezien de sleutelrol van deze Stuurgroep in de verder invulling van het mestbeleid is het best mogelijk dat hier ad hoc-bondgenootschappen zullen ontstaan om bepaalde milieumaatregelen te blokkeren. Dit kan de konstruktieve werking van deze stuurgroep hypotekeren. Doch ook de door de milieubeweging gevraagde garanties voor een objectieve en milieugerichte werking werden niet in het decreet opgenomen. En uiteindelijk is milieubescherming toch de basisdoelstelling van het decreet (art. 2). Voor de landbouwsector, de veevoederindustrie en de kunstmestnijverheid is dat zeker niet het geval.

Luc Goeteyn

NATUUR- VERVEN

sinds 1980

import, groot- en kleinhandel

uitmuntende selectie uit
diverse merken

deskundig advies

GRATIS KATALOGUS

Korte speijkstraat 16
(nabij Oude Liersebaan)
2220 Heist op den Berg
tel. + fax: 015/244927

**geen winkel in de buurt :
BIO-HUIS VERZENDDIENST!**

LEZERSBRIEF

Beste Halveerders,

Onder impuls van «parkeerproblemen» en een gevoel van een «bezoedelaar» te zijn, neem ik sinds 1 oktober 1990 drie maal per week de trein Brussel-Antwerpen. Maar dat ging niet zonder slag of stoot.

Vooreerst is er het element tijd. Met het openbaar vervoer ben ik ongeveer dubbel zolang onderweg als met de wagen. Dat werkt dus niet stimulerend om de trein te nemen. Daartegenover staat de faktor «geld». De wagen kost mij ongeveer 40.000 fr per jaar méér dan het openbaar vervoer. Ik wil die wagen echter niet afschaffen aangezien ik ook zaken doe en ik mij regelmatig moet verplaatsen met veel materiaal. Het financieel aspekt is dus niet overtuigend aangezien ik toch een auto nodig heb. Het is trouwens geen kwestie van geld of men de wagen neemt of de trein; het is een mentaliteitsverandering.

Sta me toe enkele bedenkingen te maken bij mijn (openbaar) vervoerssituatie:

- bagage:

De auto heeft het grote voordeel dat men zich kan verplaatsen van deur tot deur. Men geeft zich hier het best rekenschap van als men wat bagage bij zich heeft. Soms zie ik gewoon af van omvangrijke dingen mee te nemen, als ik met de trein ga.

- muziek:

Als ik de trein neem, mis ik de radio. In de trein is er geen muziek tenzij één of ander grootwarenhuisbandje waar ik een hekel aan heb. In de wagen is muziek een vast onderdeel. Ze gaat gelijk aan en uit met de motor. Ik kies zelf de zender, regel het volume, enz.

-gezelligheid:

Het is opvallend hoe iedereen aan het venster wil zitten en in de rijrichting. Ik wil dat ook. Daarom vind ik die internationale treinen zo aangenaam. De kompartimenten zijn groot, beter geventileerd en met veel zetels in dezelfde richting. Er is een eigen leeslamp, een persoonlijk ventileerknopje, de trein is veel stabiel, stopt op minder plaatsen, de zetels zijn zachter en comfortabeler. Zulke dingen maken het reizen aangenamer. Er komt zelfs iemand langs met drank en «dure» versnaperingen. Het hoeft niet maar het kan.

- persoonlijk contact:

Een voordeel van de trein zou zijn dat men mensen ontmoet, dat er gelegenheid is om te kommuniseren. Maar de realiteit is anders. De meeste mensen willen ergens alleen zitten en staren maar wat voor zich uit. Als iemand tegenover mij zit en ik niets te lezen heb, dan ga ik de mensen observeren. Mensen observeren kan zeer boeiend zijn, maar zich geobserveerd voelen, zeer vervelend. Soms is men ook onvrijwillig getuige van vaak zeer persoonlijke gesprekken tussen medereizigers. Degene die naar buiten kijkt, wordt daarbij geacht niet te luisteren.

-spitsuur:

Te mijden indien mogelijk. Ik heb het geluk de trein te nemen «in de tegenovergestelde richting». Als ik 's morgens de trein neem in het centraal station van Brussel, dan komt iedereen UIT de trein en UIT het station. De gangen en de trappen worden dan over 90% van de breedte in één richting gebruikt. In de andere richting is het wringen. In de trein ben ik dan alleen in een ruimte geschikt voor 10 of 20 personen. Moest hij vol zitten, zou ik het niet uithouden.

- de stations:

Ik heb weer geluk. Ik neem de trein in een druk station en er is op de trein altijd iets te beleven om het wachten op de trein te verkorten. Maar soms neem ik een stoptrein als de wachttijd op de inter-city mij te lang uitvalt. Die stopt dan in de meest vuile, verkrotte en oertroosteloze stationnetjes. Het is niet te geloven. Het zijn stuk voor stuk filmdekors met figuranten inklus. Ik kan me niet voorstellen hoe iemand in zo'n goor wachtzaaltje bijvoorbeeld een uur moet doorbrengen als hij zijn trein mist.

Kortom, er zijn vele pro's en kontra's op te noemen voor de trein en de auto. Maar vele vergelijkingen gaan niet op. Het is een kwestie van persoonlijke keuze. De parkeerproblemen, de file's, de bezoedelde lucht, de schroothopen, de verkeersonveiligheid, de olieprijs, de boetes, de uitputting van onze grondstoffen, het broeikas-effekt, de geluidshinder en nog meer van die dingen hebben me doen besluiten om het openbaar vervoer te gaan gebruiken.

Tot nog toe heb ik niet te klagen over de uurroosters van mijn treinen, noch over de vriendelijkheid van het personeel, de stakingen, de stiptheid, het weer, enz. Ik doe het nog maar drie maanden en het loont de moeite. Ondanks het feit dat ik de luxe van een autorit apprecieer, zal ik maandag weer proberen mij in die 10% van de gangen weg te banen in de tegenovergestelde richting.

**Popeye,
een openbaar vervoerde.**

ZEGSWIJZEN

Een straffe rubriek voor straffe uitspraken

«Een vervuilingsvrije maatschappij is ondenkbaar.»

(A. Blinder, Princeton-ekonoom; uit zijn boek "Hard heads, soft hearts")

«Een zeker volume aan vervuiling is onvermijdelijk. (...) Zij die anders beweren, zijn ofwel onwetend, ofwel demagogen»

(J. Van Overtveldt, KMO-

manager; uit Trends 22/11/90)

«Milieuzaken zijn te ernstig om overgelaten te worden aan de "groenen"»

(L. Emmerij, professor aan het Institute for Social Studies in Den Haag; uit Trends 22/11/90)

«Niet de hoge technologie of de nukleaire energie vernietigt de natuur, maar de misère in de ontwikkelingslanden. (...) Het is daarom van groot belang dat er een einde komt aan de anti-nukleaire hetze»

(L. Emmerij; idem)

«Mijn eerste konklusie is : ophouden met alarmerende berichtgeving omtrent globale milieukatastrofes en nukleaire kweekreactoren-rampen. Dat heeft meer met eind-van-het-millennium-hysterie dan met de werkelijkheid te maken»

(L. Emmerij; idem)

(BB)

TIP V/D MAAND

Glas is een milieuvriendelijke verpakking, vooral omwille van de mogelijkheden voor hergebruik. Maar toch moppert de recyclage-industrie over de kwaliteit van het afvalglas in onze glaskontainers. Er zit namelijk te veel vuiligheid tussen. Om te vermijden dat de glasmarkt aan diggelen slaat, volgen hier enkele tips m.b.t. het recykleren van glas.

* koop frisdranken met een systeem van statiegeld eerder dan wegwerpglas of plastic.

* breng regelmatig al je wegwerpglas naar de glaskontainer, liefst niet met de auto (immers hierdoor doe je een groot deel van je 'goede daad' teniet)

* VERWIJDER DEKSELS, DOPPEN EN KURKEN VOORDAT JE GLAS IN DE GLASBAK GOOIT !!! (de etiketten mag je laten zitten)

* de volgende zaken horen eveneens NIET in de glasbak thuis:

- deksels, kurken, doppen
- porcelein
- plastic flessen
- kapotte lampen
- TL-buizen (= klein chemisch afval)
- spiegels
- autoglas
- gewapend glas

...DUS alleen

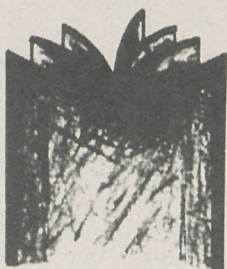
- lege glazen flessen,
- bokaal en
- vensterglas!!!

* hou ook de omgeving van de glasbak proper

* vermijd lawaaihinder tussen 10 uur 's avonds en 8 uur 's morgens.

Santé !

(BB)

Boek en Milieu

De golf en de zwemmer : bedenkingen bij de leefmilieu problematiek, van Paul Morrens, bij Standaard Uitgeverij, Belgiëlei 147a, 2018 Antwerpen; 1990, 136 p., ISBN 90-02-16660-5, 495 fr., boekhandel.

Dit boek handelt vooral over het milieurecht als handhavingsmiddel in de praktijk. Veel aandacht gaat naar het profiel van de milieumisdadiger, de spanningen tussen gerecht en administratie en over de noodzaak van meer overleg bij de handhaving.

Het verlangen naar de natuur, van Keith Thomas, uitgegeven bij Agon te Amsterdam, verspreid door Standaard Uitgeverij, adres zie boven, tel. 03/239.59.00; 1990, 431 p., gebonden, ISBN 90-5157-082-1, 995 fr., boekhandel.

Deze Engelse historicus schreef dit bijzonder boek over de veranderende houding van de mens tegenover de natuur. Omstreeks 1500 ging men er in Europa van uit dat de wereld alleen voor de mens was geschapen, een denkbeeld dat tegen de achttiende eeuw was gewijzigd. Talloze anekdotes fleuren het boek op.

CO2-emissies van lange termijn energiescenario's, van het Centrum voor Energiebesparing en schone technologie (CE), Oude Delft 180, NL-2611 HH Delft; te bestellen bij MilieuBoek (adres zie kader), 1990, 70 p.; 32,50 gulden.

De bestrijding van het broeikas-effect moet leiden naar een veel lagere uitstoot van CO₂. Duurzame energie is hiertoe een middel. Volgende

scenario's zijn uitgewerkt voor Nederland: extra-energie uit duurzame bronnen, kernenergie volgens kweektechnologie, winning van waterstof uit zonne-energie en winning van vloeibare brandstoffen uit biomassa.

Perspektieven voor ruimtelijke planning in Vlaanderen, door Pascal De Decker, Erwin Lammen en Paul Van der Sluys, van de Vlaamse Federatie voor Planologie vzw, sekretariaat, Henri Lebbestraat 141, 8790 Waregem, tel. 056/60.49.16, 1989, 82 p., ISBN 90-72582-02-0, 400 fr. storten op rek.nr. 001-1770326-55.

Dat de ruimtelijke planning in Vlaanderen in de verdrukking staat, is ons welbekend. In deze studie worden een aantal trendscenario's uitgewerkt, bij een ongewijzigd beleid. De scenario's zijn: ruimtelijke spreiding van bedrijven, het wonen, het verkeer en vervoer, met telkens de impact op de open ruimte. Om te eindigen twee beleidsvisies om de uitbreidingsgerichte en versnipperingsbevorderende ontwikkelingen tegen te gaan.

Kap ermee, uitgave van Novib Nederland, bij Uitgeverij Jan Mets, Fraunhoferstraat 28, NL-1098 LS Amsterdam, 1990, 149 p., foto's, ISBN 90-5330-004-X, 15 gulden.

Boekje dat dieper ingaat op de gevolgen van de houtkap van het tropisch regenwoud voor de plaatselijke bevolking, en ook de andere woudprodukten aanhaalt. Het beleid van Nederland, Japan, de EG en de Verenigde Naties wordt doorgelicht.

Milieukunde in ontwikkeling, van Ted Schrader, te bestellen bij Leiden Development Studies, Vakgroep CA/SNWS, RU Leiden, PB 9555, NL-2300 RB Leiden, tel. 00/31/71/273.471; 1990, 236 p., 35 gulden.

In de ontwikkelingslanden voltrekken zich ernstige milieuproblemen die een oplossing vragen in het kader van meer duurzame ontwikkeling. De auteur zoekt een antwoord op de vraag hoe de milieukunde als vakgebied een meerwaarde kan leveren aan de studie van milieuproblemen in de derde wereld.

Carpool : milieu en mobiliteitswapen, door Peter Vansevenant en Norbert Reinkober, uitgegeven door Vlaamse Stichting voor Verkeerskunde en Langzaam verkeer vzw, Diestsevest 82, 3000 Leuven, tel. 016/23.94.65, 1990, 39 p., gratis.

Promotiebrochure voor samen met de auto naar het werk rijden of "Carpool". Nu de files niet meer te overzien zijn, een bruikbaar alternatief. Bevat een theoretisch en praktisch gedeelte waarbij alle vragen en vooroordelen errond een antwoord krijgen.

Eco-labelling in Europe : Integration or separation ?, door Ineke Vlot, Centrum voor Energiebesparing en schone technologie, (adres zie boven), tel. 00/31/15/150.150; 1990, 23 p., gratis.

Het rapportje geeft een kort overzicht van de «groene» labels in de verschillende landen van de EG als ook in andere Westerse landen. Over de noodzaak van een «groene» Europese label en de haalbaarheid ervan.

Naar een oplossing voor het verkeersprobleem, van Willy Coolsaet, uitgegeven bij *Kritiek, p.a. Genootschap voor Fenomenologie en Kritiek* vzw, Blandijnberg 2, 9000 Gent; 1990, 96 p., 230 fr. storten op rek.nr. 448-0600001-57 m.v.v. "verkeersprobleem ontvangen"

De auto maakt grote ekologische en sociale kosten. De oplossing van het mobiliteitsprobleem ligt in de aanpak van de auto. Filosoof W. Coolsaet pleit voor doorgedreven snelheidsbeperkingen en voor maatregelen die een drastische vermindering van het verkeersvolume teweegbrengen.

De weg naar het station, Koning Boudewijnstichting, Brede-rodestraat 21, 1000 Brussel, tel. 02/511.18.40, 1990, 67 p., genaaid, ISBN 90-5130-056-5, 325 fr. + verz.kosten.

Door de opkomst van de auto werd het openbaar vervoer en daarmee de stationsomgeving verwaarloosd. De situatie en atmosfeer van de stationsbuurten zijn meestal niet geschikt om nieuwe klanten aan te trekken voor het openbaar vervoer. De Koning Boudewijnstichting startte dan ook eind vorig jaar met een campagne voor de herwaardering van de stationsomgeving. De brochure bevat veel fotomateriaal.

Integrale milieuzonering : een verkenning, van A. Hennekam, M. Hille en J. Troelstra, Publikatiefonds Milieukunde Nieuw Rollecate, Postbus 357, NI-7400 AJ Deventer, tel. 00/31/05700/209.07, 1989, 138 p., ISBN 90-73655-01-3, 20 gulden (ekskl. verz.kost).

De milieukwaliteit van woon- en leefomgeving is verre van ideaal. Verstoring door lawaai, stank en luchtverontreiniging komt veel voor. De Nederlandse overheid legt daarom vooral de nadruk op een brongericht beleid. De auteurs willen dit beleid aanvullen met gebiedsgericht beleid, waar milieu en ruimtelijke ordening elkaar ontmoeten, toegepast op de woningbouw.

Huishoudens en klein chemisch afval, van Arjen Buijs, Erasmus Studiecentrum voor Milieukunde, Erasmus Universiteit U-56, Postbus 1738, NI-3000 DR Rotterdam, tel. 00/31/10/408.2050, 1990, 107 p. met bijlagen, ISBN 90-71756-14-9, 25 gulden.

Nu ook in Vlaanderen de ophaling van het klein chemisch afval een feit zal worden, kan dit rapport een aanwijzing zijn. De haalmetode scoort namelijk betere resultaten dan de brengmethode. Peilingen in de praktijk naar soorten bewaarboxen en milieugedrag van de bevolking staan hier in dit onderzoek centraal.

Vervuilde waterbodems : slib tot aan je lip, van Jan Willem Biekart e.a., uitgave van Stichting Natuur en Milieu en Stichting Nederland Gifvrij, Donkerstraat 17, NI-3511 KB Utrecht, 1990, 90p., genaaid, ISBN 90-70211-47-5; 17,50 gulden (ekskl. verz.kost), bestellen bij MilieuBoek (adres zie kader).

Dit boek biedt een goede inleiding op de waterbodempromblematiek. Om waterlopen en havens bevaarbaar te houden, dient regelmatig geruimd te worden. Door de vervuiling van het water, wordt ook de waterbodem giftig. Het baggerslib wordt zo een gigantische hoeveelheid chemisch afval.

Het nieuw bosdekreet, door M. Van Miegroet, uitgeverij Die Keure, Oude Gentweg 108, 8000 Brugge, tel. 050/33.12.35, 1990, 278 p., ISBN 90-6200-443-1, 750 fr.

Verhelderende uitleg over de artikels van het nieuwe bosdekreet. Met verscheidene bijlagen zoals de tekst van het bosdekreet en de voorschriften uit het boswetboek van 1854, alsook de rol van de Vlaamse eksekutieve.

Luchtverontreiniging : risico's en aktiemogelijkheden, eindredactie Joop Kessels, uitgave Wetenschapswinkel Biologie RU

Utrecht, Oudegracht 320, NI-3511 PL Utrecht, tel. 030/392.373; 1990, 82 p., ISBN 90-5209-012-2, gratis.

Inleidend boekje over hoe je luchtverontreiniging kunt beoordelen, tips bij het aktievoeren, en welke juridische akties je kunt ondernemen.

De groene gids : mens- en milieuvriendelijk ondernemen in Vlaanderen, uitgegeven door *Dialog - Werkgroep Technologie, Blijde Inkomststraat 109, 3000 Leuven*, 016/23.26.49 en *MeMo vzw, i.s.m. Kritik*; 1990, 256 p., genaaid, ISBN 90-6303-315-X, 350fr., boekhandel.

In navolging van onze buurlanden is nu ook in Vlaanderen een alternatieve adressengids verschenen. Bedrijven of verenigingen die veel aandacht besteden aan de kwaliteit van het leven en van het leefmilieu en deze willen doortrekken tot in de werkomgeving vinden hun plaatsje in deze gids. Onmisbaar voor groene konsumenten.

Martine Langen

De in deze rubriek opgenomen publikaties zijn, tenzij vermeld, niet verkrijgbaar bij de Bond Beter Leefmilieu. Ze kunnen wel geraadpleegd worden in onze milieubibliotheek (Luxemburgstraat 20, 1040 Brussel, tel. 02/514.01.70). Openingsuren: maandag, dinsdag en woensdag, telkens van 9 tot 17 uur. Artikelen- en boekenlijsten zijn te bekomen aan 10 fr/blz (+ 100 fr forfait). Fotokopies kosten 5 fr/stuk. Gelieve de boeken te bestellen via de betreffende uitgeverij of de boekhandel: adres, telefoon, prijs en eventueel rekeningnummer worden telkens vermeld. Steeds de titel van het gewenste boek aanduiden, indien men via een rekeningnummer bestelt! Vele van de Nederlandse uitgaven zijn verkrijgbaar bij Stichting Milieubook, Plantage Middenlaan 2, NL-1018 DD Amsterdam, tel. 00/31/20/24.49.89. De goedkoopste manier om een boek in het buitenland te bestellen is per internationale postwissel. Formulieren hiervoor zijn in de postkantoren verkrijgbaar.

KRUISWOORDPUZZEL

Na het oplossen van het kruiswoordraadsel kan je met de aangeduide letters in het mini-roostertje een wat oubollige term vormen, die niettemin frekwent gebruikt werd door Jos Dupré in de (korte) periode dat hij gemeenschapsminister van leefmilieu was. Indien je ons dit begrip per briefkaart laat weten, maak je een niet te onderschatten kans op een boekenpakket. Los het kruiswoord dus snel op en stuur de oubollige term naar: Milieurama Puzzelen, Luxemburgstraat 23/5, 1040 BRUSSEL. Vóór 21 maart 1991 liefst, dan kunnen wij daarna op ons gemak van het begin van de lente genieten.

HORIZONTAAL

- A. Zwaar metaal - monnikskap (plant)
- B. Turk - deel van een tekst
- C. Ministerieel Besluit - imperiaal - Naamloze Vennootschap
- D. Teerprodukt - ontkenning - uitroep van opluchting - lofdicht
- E. Hoofdstad van Noorwegen - drijvend waterplantje - nakomeling
- F. Loopstok - etenbereider - zeezwaluw
- G. Hoofd van een moskee - gast
- H. Tin - hoofddeksel - vlaktemaat - hertz
- I. Natuurgebied te Knokke - meisjesnaam
- J. Olifanteprodukt (helaas) - bladgroente - visuil
- K. Noorse aardgeest - onaangename geur - Braziliaanse voetballer
- L. Europese stroom - voordat - deel van een boom - visgerei
- M. Zijriviertje van de Kleine Nete - Aziatisch land - binnen
- N. Kronologisch aantekenboek - Griekse maangodin
- O. Iedere keer - kooivogel

VERTIKAAL

- 1. Natuurlijke meststof - grondwater verontreinigende stof
- 2. Kankerverwekkende vezelige delfstof - vrijerij
- 3. Decimeter - familielid - 69 cm
- 4. Tam - iep - schapeprodukt - fuikingang
- 5. Balken van een ezel - dier met kleine slurf - archaïsch voegwoord
- 6. Enig in zijn soort - onbepaald voornaamwoord - Noordfranse stad
- 7. Grafsteen - gedorst graanhalmen
- 8. Lidwoord - vrouwelijk schaap - nagerecht - op dit moment
- 9. Vorm van luchtverontreiniging - vierkante hoekzuil
- 10. Calais - tijdrekening - betaalplaats
- 11. Olierijke vrucht - kortschrift - reet
- 12. Groet - Griekse onheilsgodin - bedrog - ieder
- 13. Indium - overreden - vogelprodukt
- 14. Gelijk - olievet
- 15. Drankgelegenheid - net van meetplaatsen

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A	K	A	D	M	I	U	M		A	K	O	N	I	E	T
B	O	S	M	A	A	N		D		A	L	I	N	E	A
C	M	B		K	E	I	Z	E	R	L	U	K		N	V
D	P	E	K		N	E	E		O		F		O	D	E
E	O	S	L	O		K	R	O	O	S					E
F	G	T	E	L	T		K	O	K		S	T	E	R	N
G	T			I	M	A	N		I						E
H			N		P	E	T						H	Z	
I			Z		W	I	N		V			N			
J	I	V	O	O	R		S	L	A		O	E	L	O	E
K		R	O	L		S	T	A	N	K		P	E	L	E
L	R	U	N		E	R		T	A	K					
M		A			I	N	D	O	N	E	S	I	E		I
N		G	E		J						S	E	L	E	
O	T	E	C	K	E	N	C		P	A	R	K	I	E	T

A7 M4 F4 J1 O5 N8 C2 F3 H14 J11 K15 D14 A14 J13 G8 M8 N2

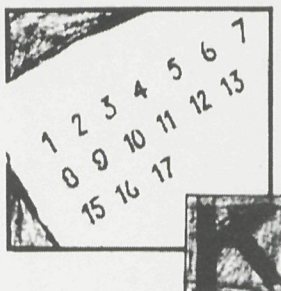
M I L I E U B E Z O E D E L I N G

De oplossing van het december-nummer:

- 1. Vesder; 2. Oise; 3. Ourthe; 4. Rupel; 5. Berwinne; 6. Elbe; 7. Zenne; 8. Ieperlee; 9. Nete; 10. Kemi; 11. Indus; 12. Neckar;
- 13. Gete; 14. Semois; 15. Barrow; 16. Ebro; 17. Kolyma; 18. Kupa; 19. Eufraat; 20. Niger.

Velen slaagden erin om met de beginletters het woord «voorbezinkingsbekken» te vormen, maar Mariette Dumoulin uit Staden onderscheidde zich van hen doordat haar kaartje uit de anonieme hoop getrokken werd. Een boekenpakket zal zeer binnenkort haar eigendom worden.

Dirk Serneels

KALENDER

VREDESNACHT

Sinds december 1990 heeft de Internationale van Oorlogstegenstanders een nieuwe roepnaam: Forum voor Vredesactie. Het is een pluralistische organisatie voor een geweldloze samenleving. Om het nieuwe elan van de organisatie ruim bekend te maken, zal op **vrijdag 22 maart 1991** een «Nacht van de vrede» doorgaan. Het geheel zal vanaf 20.30u worden opgefleurd door «Hei Pasoep» en «Won Ton Ton». Daarna zal er nog lustig gefuifd worden in Hof Ter Lo, Singel, te Antwerpen-Borgerhout. Kaarten kosten in voorverkoop 200 BF en aan de kassa 250 BF. Bijkomende informatie kan ingewonnen worden op het adres van:

Forum voor Vredesactie
Van Elewijckstraat 35
1050 BRUSSEL
02/648.75.83

VLAAMS-BRABANTSE TOEKOMST

Op **zaterdag 23 maart 1991** organiseert het Gesprekscentrum van de Stichting-Lodewijk de Raet een kollokwium getiteld «Om de toekomst van Vlaams-Brabant». De bedoeling is een analyse te maken van de huidige situatie in Vlaams-Brabant, rekening houdend met de voortschrijdende urbanisering, de internationalisering van de EG en de verfransingsdruk. Aan de hand van deze studie zou

onderzocht worden of en hoe de bevolking meer bewust kan gemaakt worden van deze problematiek en hoe zij tot **zelforganisatie** kan komen met het oog op de ondersteuning van een beleid van de Vlaamse Gemeenschap voor deze streek en haar bevolking. Dit kollokwium gaat door in de feestzaal van het ontmoetingscentrum «Westrand» (Kamerijklaan te Dilbeek) en kost je 550 BF of 850 BF (maaltijd inbegrepen). Inlichtingen kan je bekomen bij de:

Stichting-Lodewijk de Raet
Liedtsstraat 27-29
1210 BRUSSEL
02/242.01.11

GROTE SCHIJN-WANDELING

Ook in 1991 zal de werkgroep «Red de Schijnvallei» weer instaan voor de organisatie van een aantal **wandelingen** onder leiding van natuurgidsen in de **vallei van de Grote Schijn**. De bedoeling is de aandacht van de deelnemers te vestigen op de natuurlijke waarden die er nog steeds in overvloed aanwezig zijn, maar tevens op de bedreigingen die er door de mens op uitgeoefend worden. De eerste wandeling gaat door op **zondag 24 maart 1991** te Halle-Zoersel. Het vertrek is voorzien om 14u aan taverne «De Wandeling» in de Peggerstraat te Halle-Zoersel en de duur wordt geraamd op ongeveer 2 uur. De deelname is zoals steeds gratis. Laarzen en verrekijkers kunnen nuttig zijn.

SCHONE TEKSTIEL

De Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging (KVCV) organiseert in samenwerking met de OVAM een reeks studiedagen omtrent «**Ekologische verantwoorde technologie**» in verschillende bedrijfssektoren. De eerste studiedag zal doorgaan op **26 maart 1991** met als thema «**Schone technologie in de tekstielsector**». Deze studienamiddag zal een beknopt inzicht geven in de meest recente evolutie in de tekstielproblematiek m.b.t. de introductie van schone processen en producten die het ontstaan van afval en emissies aan de bron voorkomen. Er zullen voorstellen geformuleerd worden hoe met een verantwoorde technologie een optimale oplossing kan bereikt worden, zowel in de tekstielsector als in de aanverwante sectoren. Het hele gebeuren vindt plaats op de Universitaire Campus van de R.U.G. (Auditorium Magnel, Grote steenweg Noord 2, Zwijnaarde-Gent). KVCV-leden betalen 750 BF, niet-leden 1.000 BF. Voor meer informatie kan je terecht bij:

Jos Artois (OVAM)
K. De Deckerstraat 22
2800 MECHELEN
015/20.83.20

door Bart Boets

MILIEURAMA IS HET
MAANDBLAD VAN DE
BOND BETER
LEEFMILIEU

**Redaktie
en administratie**
Bond Beter Leefmilieu
Luxemburgstraat 23/5,
B-1040 Brussel
tel.: 02/514.05.00
fax: 02/514.09.37

Jaarabonnement
500 BF te storten op
rek. nr. 001-1475409-18
van de *Bond Beter
Leefmilieu* vzw.
Steunabonnement:
1000 BF
Buitenland: 650 BF
Los nummer: 60 BF

**Hoofdredakteur en
verantwoordelijke
uitgever**
Lieve Grauls

Eindredakteur
Bart Boets

**Werkten mee aan dit
nummer:**
Bart Boets
Peter Bossu
Rik De Baere
Barbara De Coninck
Luc Goeteyn
Martine Langen
Bea Lootens
Paul Moriau (cartoons)
Dirk Serneels
Eddy Stuer
Johan Vandenbussche
Mauricette Van Houdt
Luc Verhaegen
(omslagfoto)

Vormgeving
MIOS vzw,
Artesiëstraat 25, 1000
Brussel, Tel. 02/513.32.60

Copyright
Overname van artikels
wordt aanbevolen,
mits bronvermelding.

UITERAARD WERD OOK
DEZE MILIEURAMA
GEDRUKT OP
KRINGLOOPPAPIER.

LES NOUVEAUX CAHIERS SONT ARRIVES !

De lente is in aantocht...

en Bond Beter Leefmilieu staat weer in volle bloei...

met maar liefst drie kersverse cahiers en één plukrijp boekje !

B.B.L.-cahier nr. 5

(ONTWERP-)AFVALSTOFFENPLAN 1991-'95

Visie van de milieubeweging

150 BF

Ons vijfde cahier bevat een korte samenvatting van het Ontwerp-afvalstoffenplan, en schetst meer in het bijzonder de huidige afvalsituatie, de aard en hoeveelheid van de verschillende afvalsoorten en de bestaande verwijderingsinfrastructuur (deel 1). Deel 2 behandelt het ontwerpplan zelf, met name de doelstellingen en de maatregelen voor de planperiode 1991-1995. In deel 3 en 4 wordt dan de kritiek van de milieubeweging verwoord en de door de milieubeweging gewenste aanpak bepleit. Tenslotte wordt het definitieve afvalstoffenplan vergeleken met het ontwerp, plus het commentaar van de milieubeweging op dat definitieve plan.

Uitg. Bond Beter Leefmilieu, 50 blz.

B.B.L.-cahier nr. 6

AUTOMOBILITEIT

Een onbeheersbaar milieuprobleem ?

150 BF

Het zesde cahier gaat over automobilité. Eerst wordt de belangrijkste milieuschade die de auto veroorzaakt, toegelicht met enkele voorspellingen voor het jaar 2000. Daarna worden de doelstellingen vanuit ekologisch perspectief naar voor geschoven met betrekking tot die schade. Vervolgens wordt voor een duurzame mobiliteit gepleit en worden enkele fiscale instrumenten voorgesteld. Uiteindelijk gaat men uitvoerig in op de alternatieven voor het autorijden. Daarin schetst men hoe je praktisch minder met de auto kan rijden. In de bijlage vind je nog het commentaar van KOMIMO (Komitee Milieu Mobiliteit) op het Verkeers- en Vervoersplan Vlaanderen.

Uitg. Bond Beter Leefmilieu, 57 blz.

B.B.L.-cahier nr. 7

KNELPUNTENINVENTARIS

**Beschrijving van de probleemsituaties
inzake milieu en natuur in Vlaanderen**

300BF

Dit rapport is een eerste aanzet tot een beschrijving en beoordeling van de knelpunten inzake milieu en natuur in Vlaanderen. De aanpak van de milieuproblemen is temagericht, van mondiaal tot lokaal nivo. Het doelstellingen die voor elk thema worden vooropgezet, vertrekken vanuit éénzelfde basis, met name het duurzaamheidsprincipe. Na de bespreking van de negen thema's (broeikas-effekt, aantasting van de ozonlaag, verzuring, verspreiding van milieugevaarlijke stoffen, vermesting, verwijdering, verdroging, verstoring, versnippering) trekt de milieubeweging het besluit dat o.a. in een viertal prioritaire sectoren drastische en structurele maatregelen vereist zijn, willen we in de toekomst een duurzame samenleving opbouwen. Andere milieuvriendelijker vervoersmodaliteiten en energievormen, gesloten kringlopen binnen bedrijfssystemen, evenals een duurzame manier van voedselproductie moeten zo snel mogelijk van start gaan. Dit houdt eveneens ingrijpende veranderingen in voor het milieubeleid: een geïntegreerd beleid waarbij de verschillende departementen betrokken worden en samen tot beleidsvoorstellen komen.

Uitg. Bond Beter Leefmilieu, 169 blz.

HET MILIEU-HUISHOUDBOEKJE

(Peter Vanhoutte)

360BF

Dit boekje is een leidraad voor het leven van alledag. Het wijst je op de milieugevaren en de gezondheidsrisiko's van bestaande producten (wasmiddelen, pesticiden, verven, ontvlekkers, spuitbussen, verpakkingen, lijmen,...) en stipt milieuvriendelijke alternatieven aan. 1001 tips dus voor wie allerhande werkjes schoon en veilig wil opknappen en voor wie een milieubewust huishouden wil.

Uitg. Bond Beter Leefmilieu en EPO, 126 blz.

Bestel snel onze "vruchten" en geniet ervan :

Bond Beter Leefmilieu

Luxemburgstraat 23/5

1040 BRUSSEL

02/514.05.00